

Sammonlahden palveluverkko

18.10.2021

Liikenteellinen toimivuustarkastelu

- Tarkastelussa Sammonlahden alueen ja uuden koulukeskuksen liikenteellinen toimivuus vuoden 2040 aamu- ja iltahuipputunneilla
 - Simuloitu Paramics-mikrosimulointiohjelmalla
 - Tuloksissa huomioitu viiden simulointiajon keskiarvo

Liikennemäärä

- Lähtötietona Lappeenrannan vuoden 2040 liikenne-ennuste, johon on lisätty koulukeskuksen liikennetuotosluvut
 - Liikennetuotoslukujen lähteenä Ympäristöministeriön julkaisu "Liikennetarpeen arviointi maankäytön suunnittelussa" (2008)

Muutokset liikennejärjestelyissä

- Skinnarilankatu 2+2-kaistaisena
 - Liikennevalot Pirkonlähteenkadun liittymässä
 - Peltomaankatu uutena suuntaisliittymänä
 - Orioninkatu muutettu Sammonlahdenkadun suhteen pääsuunnaksi
- Kiertoliittymät Helsingintiellä ja Orioninkadulla
 - Helsingintien kiertoliittymät ovat 2-kaistaisia lännessä itään kulkevalle virralle
 - Vapaa oikealle kääntyminen Helsingintien idän tulosuunnassa ja Skinnarilankadulta Helsingintielle
 - Suuntaisliittymä Helsingintien kiertoliittymien välillä Lemmikinkadun ja Siltakadun liikenteelle etelässä
 - Merenlahdentien tulosuunta kavennettu 1-kaistaiseksi

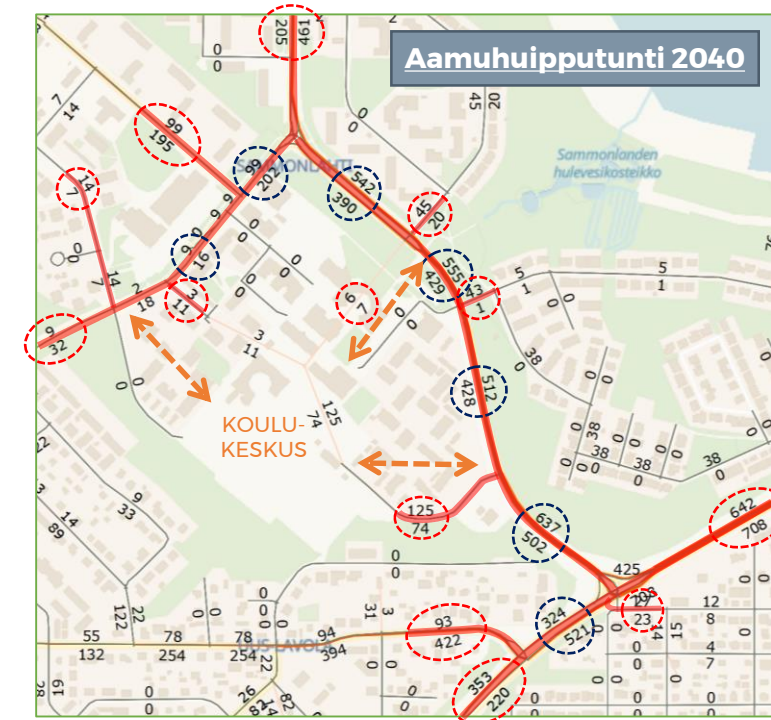
Sammonlahden palveluverkko

Liikenne-ennuste 2040: aamu- ja iltahuipputunti

- Liikenteen kokonaismäärä tarkastelualueella:
 - Aamuhuipputunnilla noin 2 000 ajoneuvoa
 - Iltahuipputunnilla noin 2 500 ajoneuvoa
- Pääosa liikenteestä Helsingintiellä, Merenlahdentiellä ja Skinnarilankadulla
 - Skinnarilankadulla aamuruuhkassa 900 – 1 100 ajon./h, iltaruuhkassa 1 000 – 1 200 ajon./h
 - Liikenne-ennustekuvat eivät sisällä koulukeskuksen liikennetuotoslukuja

Koulukeskuksen liikennetuotos

- Liikennetuotokseen laskettu länsipuolella päiväkotia, itäpuolella peruskoulu, esiopetus, terveydenhuolto ja kirjasto
 - Toimintojen liikennetuotos yhteensä: **105** saapuvaa ja **52** poistuvaa ajoneuvoa aamuhuipputunnilla, **49** saapuvaa ja **80** poistuvaa ajoneuvoa iltahuipputunnilla (laskelma esitetty tarkemmin seuraavilla dioilla)
 - Koulukeskuksen liikenne saapuu tai poistuu aamulla 30 minuutin sisällä
- Koulukeskuksen liikennetuotos on aamuhuipputunnilla 4 % ja iltahuipputunnilla 3 % alueen kokonaisliikennemäärästä
- Päiväkodin liikenne kulkee lännestä Sammonlahdenkadun kautta, koulun ja esiopetuksen liikenne Skinnarilankadun liittymistä
 - Koulukeskuksen itäpuolen liikenne on jaettu kahden Skinnarilankadun liittymän välille suunnitellun autopaikkamäärän suhteessa: Pirkonlähteenkatu 83 % (49 ap) ja Peltomaankatu 17 % (10 ap, suuntaisliittymä, vain liikennevirrat pohjoisesta etelään)
 - Koulun saattoliikenne ja retkibussit kulkevat Pirkonlähteenkadun liittymän kautta (Pirkonlähteenkadun varrella erillinen retkibussien odotusalue)
- Alueen liikennejärjestelyiden toimivuutta mitoittavia kohteita ovat koulukeskuksen liittymät aamuhuipputunnilla sekä koko tarkastelualue iltahuipputunnilla

Sammonlahden palveluverkko

Koulukeskuksen liikennetuotos (1/3)

Päiväkoti: 1 700 k-m²

- Kaikki liikenne koulukeskuksen länsipuolella
- 126 hoitopaikkaa
- 5 kävijää / hoitopaikka = 630 kävijää / vrk (= 37 kävijää / 100 k-m²)
- Henkilöauton kulkutapaosuus 79 % = 498 kävijää autolla / vrk
- Henkilöauton kuormitusaste päiväkotimatkoilla: 1,9 henkilöä = 498 / 1,9 = 262 henkilöautomatkaa / vrk
- Aamuhuipputunnin aikana saapuu 24 % ja poistuu 15,5 % vuorokausiliikenteestä
→ yhteensä **63** saapuvaa ja **41** poistuvaa ajoneuvoa
- Iltahuipputunnin aikana saapuu 14,4 % ja poistuu 25,9 % vuorokausiliikenteestä
→ yhteensä **38** saapuvaa ja **68** poistuvaa ajoneuvoa

Taulukko 4.72. Päiväkotien matkatuotoslukuja arkisin (kävijää/vrk).

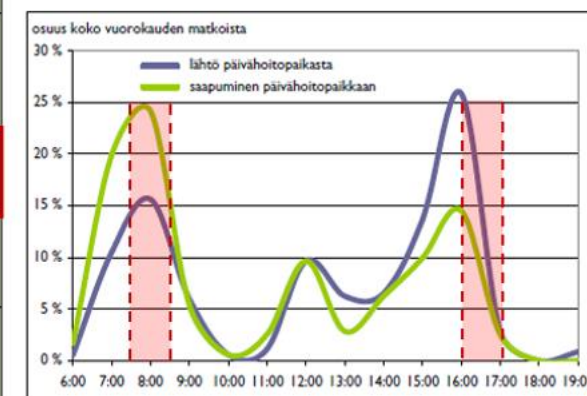
	matkatuotokset		raskaan liikenteen tuotokset	
	kävijää/hoito-paikka	kävijää/100 kerros-m ²	paketti-autokäyntiä/vrk	kuorma-auto-käyntiä/vrk
päiväkoti	4–6	60–95	1–2	0

Taulukko 4.73. Päiväkoteihin suuntautuvien matkojen kulkutapajakauma. (HLT 2004–2005)

kuntaryhmä	Kulkutapa (osuus tehdyistä matkoista)			
	jalan	polku-pyörällä	henkilö-autolla	joukko-liikenteellä
Helsingin seutu vaikutusalueineen	36 %	2 %	53 %	9 %
Tampereen ja Turun kaupunkiseudut	20 %	2 %	72 %	6 %
Oulu, Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaupunkiseudut	20 %	8 %	72 %	0 %
45 000–80 000 asukkaan kaupunkiseudut	12 %	7 %	79 %	2 %
20 000–45 000 asukkaan kaupunkiseudut	12 %	3 %	82 %	3 %
alle 20 000 asukkaan kaupunkiseudut	17 %	13 %	67 %	3 %

Taulukko 4.74. Päiväkoteihin suuntautuvien matkojen tuntivaihtelu. (HLT 2004–2005)

kellonaika	arkipäivät keskimäärin	
	saapuvat matkat	lähtevät matkat
06:00–06:59	1,7 %	0,6 %
07:00–07:59	19,8 %	10,4 %
08:00–08:59	24,0 %	15,5 %
09:00–09:59	5,4 %	6,2 %
10:00–10:59	0,6 %	0,6 %
11:00–11:59	2,8 %	1,1 %
12:00–12:59	9,6 %	9,9 %
13:00–13:59	2,8 %	6,2 %
14:00–14:59	6,5 %	6,5 %
15:00–15:59	9,9 %	13,5 %
16:00–16:59	14,4 %	25,9 %
17:00–17:59	2,5 %	2,8 %
Yhteensä	100 %	100 %

Kuva 4.13. Päivähoitopaikkoihin suuntautuvien matkojen tuntivaihtelu arkisin. (HLT 2004–2005)

Sammonlahden palveluverkko

Koulukeskuksen liikennetuotos (2/3)

Peruskoulu ja esiopetus: 10 300 k-m²

- 890 oppilaspaikkaa, 0,9 kävijää / oppilaspaikka = 801 kävijää / vrk
 - Käytetty suurempaa oppilaspaikkamäärän matkatuotoslukua (kerrosalan matkatuotos: 5 kävijää / 100 kerros-m² = 515 kävijää / vrk)
 - Käytetty alkuperäistä tietoa, (lähde; Sammonlahden perusopetuksen oppilastilasto, 20.9.2019). Hakesuunnitelman mukainen määrä on 640 oppilasta → Suurempi oppilasmäärä antaa varmuutta liikenteelliselle toimivuudelle.
- 6-12-vuotiaita 57,5 %, 13-17-vuotiaita 42,5 %
 - Lähde: Sammonlahden perusopetuksen oppilastilasto 20.9.2019
- Alakoulussa (6-12-vuotiaat) 461 kävijää, yläkoulussa (13-17-vuotiaat) 340 kävijää
- Henkilöauton kulkutapaosuus alakoulussa 18 % ja yläkoulussa 10 %:
 $(461 * 18 \%) + (340 * 10 \%) = 104 + 43 = 117$ henkilöä autolla, jonka kuormitusaste 1,7 henkilöä:
 $117 / 1,7 = 69$ henkilöautomatkaa
- Aamuhuipputunnin aikana saapuu 45,9 % ja poistuu 3,5 % vuorokausiliikenteestä → 32 saapuvaa ja 2 poistuvaa henkilöautoa
- Koulukuljetus: $(461 * 5 \%) + (340 * 10 \%) = 57$ oppilasta → 5 saapuvaa ja 5 poistuvaa bussia
- 10 300 k-m² = 10 pakettiautokäyntiä ja 1 kuorma-autokäynti vuorokaudessa, aamuhuipputunti (10 % vrk-liikenteestä) = 1 pakettiautokäynti (saapuu ja poistuu)

Liikennetuotos yhteensä

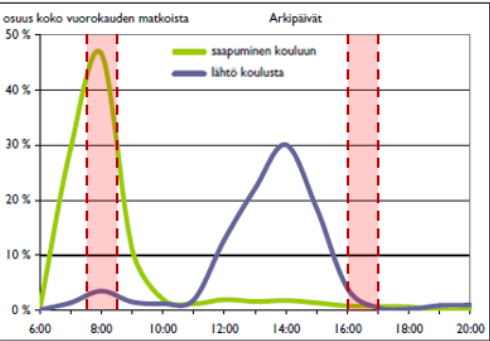
- Aamuhuipputunnin liikennetuotos yhteensä: **38** saapuvaa ja **8** poistuvaa ajoneuvoa
 - Kaikki koulukeskuksen liikenne saapuu ja poistuu aamulla 30 minuutin sisällä
- Iltahuipputunnin aikana saapuu 0,9 % ja poistuu 4,0 % vuorokausiliikenteestä + 1 pakettiautokäynti (saapuu ja poistuu) → **2** saapuvaa ja **4** poistuvaa ajoneuvoa

Taulukko 4.78. Koulujen ja opiskelupaikkojen matkatuotoslukuja arkisin (kävijää/vrk).

koulu tai opiskelupaikka	matkatuotokset	
	kävijää/oppilaspaikka	kävijää/100 kerros-m ²
peruskoulu	0,9	4,0–5,0
ammattilinen oppilaitos	0,8	2,5–3,5
lukio	0,9	4,1–4,5
ammattikorkeakoulu	0,6–1,1	5,0–12,0
yliopisto	0,4–0,5	3,0–4,0

koulu tai opiskelupaikka	raskaan liikenteen tuotokset	
	pakettiautokäyntiä/100 kerros-m ²	kuorma-autokäyntiä/100 kerros-m ²
peruskoulu	0,05–0,10	0,01
ammattilinen oppilaitos	0,10–0,15	0,01–0,02
lukio	0,05–0,10	0,01–0,02
ammattikorkeakoulu	0,10	0,02–0,08
yliopisto	0,15	0,04

Kuva 4.14. Kouluihin suuntautuvien matkojen tuntivaihtelu arkisin.

Taulukko 4.82. Kulkutapajakauma koulu- ja opiskelumatkoilla (koko vuoden keskiarvo). (HLT 2004–2005)

Koulun sijaintialue	Kulkutapa (osuus tehdyistä matkoista, %)				
	jalan	polkupyörällä	henkilöautolla	joukkoliikenteellä	koulukuljetus
Helsingin seutu vaikutusalueineen	49 %	15 %	20 %	8 %	9 %
Tampereen ja Turun kaupunkiseudut	38 %	28 %	22 %	4 %	7 %
Oulun, Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaupunkiseudut	34 %	28 %	18 %	8 %	12 %
45 000–80 000 asukkaan kaupunkiseudut	41 %	29 %	18 %	6 %	5 %
20 000–45 000 asukkaan kaupunkiseudut	33 %	25 %	22 %	4 %	16 %
alle 20 000 asukkaan kaupunkiseudut	21 %	27 %	21 %	9 %	22 %

Koulun sijaintialue	Kulkutapa (osuus tehdyistä matkoista, %)				
	jalan	polkupyörällä	henkilöautolla	joukkoliikenteellä	koulukuljetus
Helsingin seutu vaikutusalueineen	33 %	16 %	9 %	42 %	1 %
Tampereen ja Turun kaupunkiseudut	23 %	26 %	16 %	29 %	6 %
Oulun, Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaupunkiseudut	19 %	32 %	21 %	24 %	3 %
45 000–80 000 asukkaan kaupunkiseudut	20 %	40 %	10 %	20 %	10 %
20 000–45 000 asukkaan kaupunkiseudut	20 %	39 %	7 %	22 %	12 %
alle 20 000 asukkaan kaupunkiseudut	24 %	34 %	12 %	19 %	10 %

Tuntivaihtelu		
syksy, talvi ja kevät (syyskuu–toukokuu)		
kellonaika	arkipäivät keskimäärin	
	saapuvat matkat	lähtevät matkat
06:00–06:59	0,2 %	0,1 %
07:00–07:59	29,7 %	1,4 %
08:00–08:59	45,9 %	3,5 %
09:00–09:59	11,2 %	1,6 %
10:00–10:59	2,0 %	1,2 %
11:00–11:59	1,2 %	1,9 %
12:00–12:59	2,0 %	12,8 %
13:00–13:59	1,8 %	22,1 %
14:00–14:59	1,9 %	30,1 %
15:00–15:59	1,4 %	18,6 %
16:00–16:59	0,9 %	4,0 %
17:00–17:59	0,8 %	0,5 %
18:00–18:59	0,6 %	0,3 %
19:00–19:59	0,1 %	0,9 %
20:00–20:59	0,2 %	1,0 %
yhteensä	100 %	100 %

Taulukko 4.80. Henkilöauton keskimääräinen kuormitusaste kouluihin suuntautuvilla matkoilla. (HLT 2004–2005)

kuntaryhmä	keskimääräinen henkilöauto
Helsingin seutu vaikutusalueineen	1,97
Tampereen ja Turun kaupunkiseudut	1,69
Oulu, Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaupunkiseudut	1,71
45 000–80 000 asukkaan kaupunkiseudut	1,70
20 000–45 000 asukkaan kaupunkiseudut	1,88
alle 20 000 asukkaan kaupunkiseudut ja muut seutukunnat	1,82
keskimäärin	1,84

Lähde: Ympäristöministeriön julkaisu ”Liikennetarpeen arviointi maankäytön suunnittelussa” (2008)

Sammonlahden palveluverkko

Koulukeskuksen liikennetuotos (3/3)

Terveystenhuolto, neuvola: 300 k-m²

- 15 käyntiä / 100 kerros-m² = 45 kävijää / vrk
- Henkilöauton kulkutapaosuus terveystenpalveluissa: 65 % = 29 henkilöautoa / vrk
- Huipputunti on 10 % vrk-liikenteestä = **3** saapuvaa ja **3** poistuvaa henkilöautoa

Kirjasto: 330 k-m²

- 70 kävijää / 100 kerros-m² = 231 kävijää / vrk
- Henkilöauton kulkutapaosuus vapaa-ajan matkoilla 55 %, keskimääräinen henkilöluku 1,88 = 68 henkilöautomatkaa
- Aamuhuipputunnilla 1,3 % saapuvasta ja 0,7 poistuvasta vapaa-ajan vrk-liikenteestä = **1** saapuva henkilöauto, ei poistuvia
- Iltahuipputunnilla 9,3 % saapuvasta ja 7,0 poistuvasta vapaa-ajan vrk-liikenteestä = **6** saapuvaa ja **5** poistuvaa henkilöautoa

Keskisuuren kaupungin pääkirjasto
• 2 300 kävijää / vrk
Keskisuuren kaupungin lähikirjasto
• 140 kävijää / vrk

Koulukeskuksen liikennetuotos huipputunneilla yhteensä

- Aamuhuipputunti: yhteensä **105** saapuvaa ja **52** poistuvaa ajoneuvoa
 - Simuloitu 30 minuutin aikavälille
- Iltahuipputunti: yhteensä **49** saapuvaa ja **80** poistuvaa ajoneuvoa

Taulukko 4.68. Terveystenpalvelujen matkатуотoslukuja arki-vuorokausille (kävijää/vrk).

toimipaikan tyyppi	matkатуотokset	
	käyntiä/100 kerros-m ²	ambulanssikäyntiä/100 kerros-m ²
sairaala	11	0,18
terveyskeskus	7–18	0,30
lääkäriasema	5–20	-
vanhainkoti	1,5–4,0	-

Taulukko 4.59. Kulttuuripalvelujen keskimääräisiä matkатуотoslukuja (kävijää/vrk).

vapaa-ajan toiminto	kävijöiden määrä vuorokaudessa	
kirjasto	47–118	/100 m ² huoneistoalaa
elokuvateatteri	0,5–1,5	/asiakaspaikka
teatteri	0,6–1,6	/asiakaspaikka
konserttisali	0,47–0,66	/asiakaspaikka
konferenssi- ja messukeskus	30–294 8–48	/100 m ² näyttelyalaa /100 kerros-m ²
museo	20–60 90–650	/100 kerros-m ² /museo
huvipuisto	4 000–9 000	/huvipuisto

Taulukko 4.64. Vapaa-ajanmatkojen huipputuntikertoimet. (HLT 2004–2005)

	osuus koko vuorokauden matkoista	
	vapaa-ajan kohteeseen saapuvat	vapaa-ajan kohteesta lähtevät
arkisin klo 7–8	1,3 %	0,7 %
arkisin klo 16–17	9,3 %	7,0 %
viikonloppuna klo 12–13	9,8 %	8,3 %

Lähde: Ympäristöministeriön julkaisu
”Liikennetarpeen arviointi maankäytön
suunnittelussa” (2008)

Sammonlahden palveluverkko

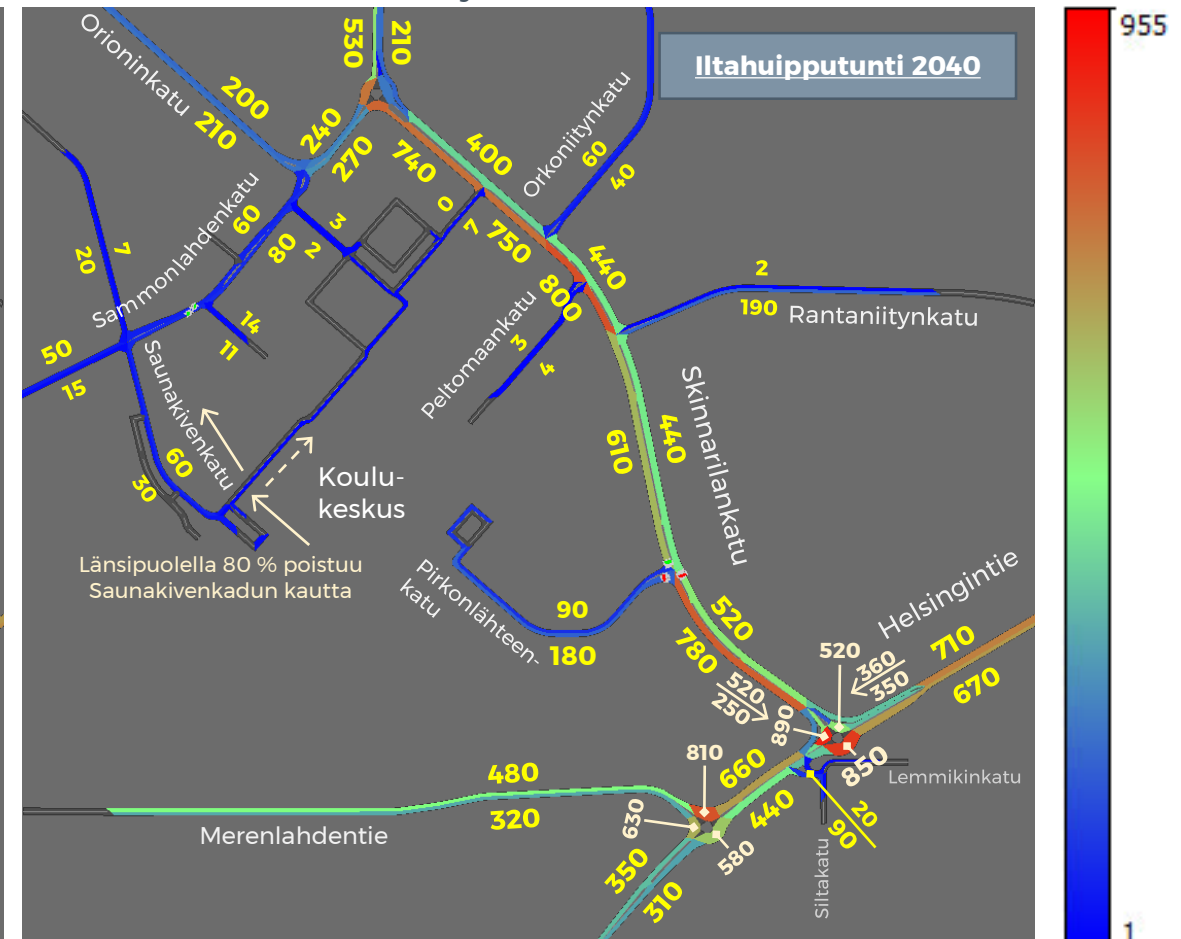
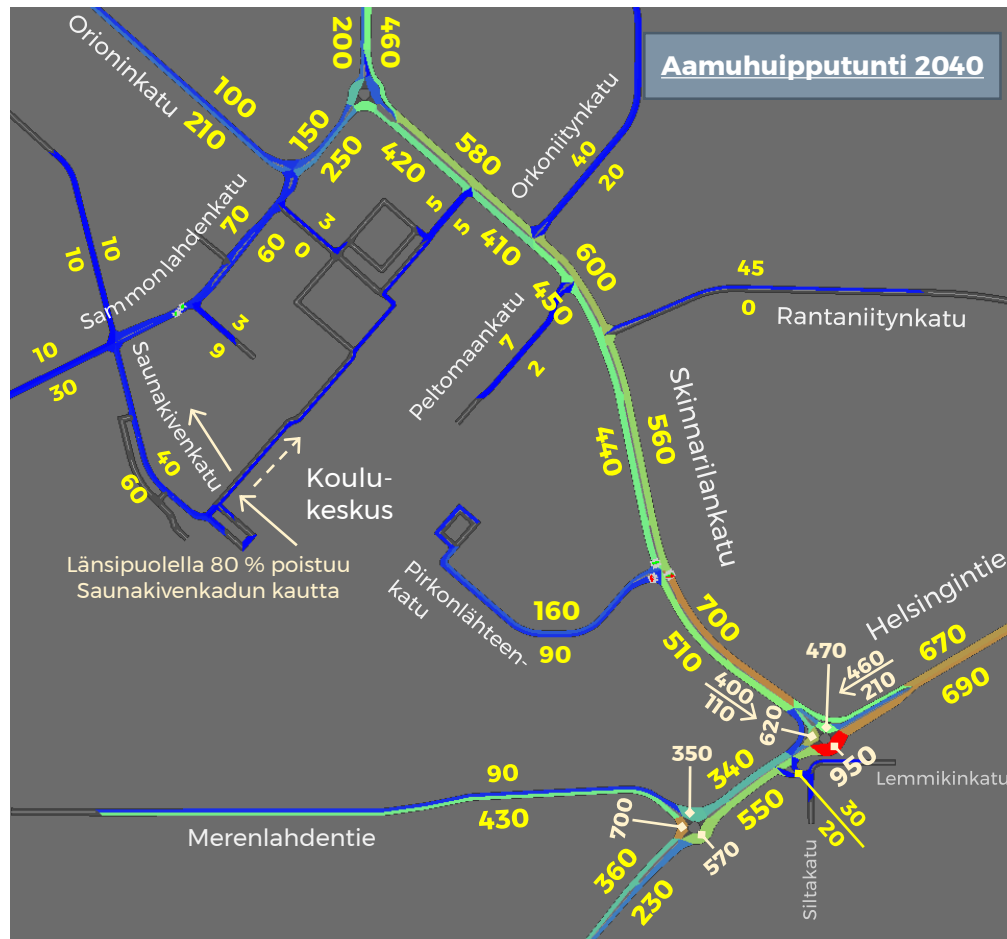
Simulointimallissa toteutuneet liikennemäärät (ajon./h)

Liikenne-ennuste 2040 + koulukeskuksen liikennetuotos

- Aamuhuipputunnilla suurin liikennevirta saapuu etelästä, suuri osa kääntyy vasemmalle Pirkonlähteenkadulle
- Iltahuipputunnilla suurin liikennevirta pohjoisesta etelään, paljon itään Helsingintielle ja Rantaniitynkadulle kääntyviä

Simulointimallissa toteutuneet liikennemäärät (ajon./h)

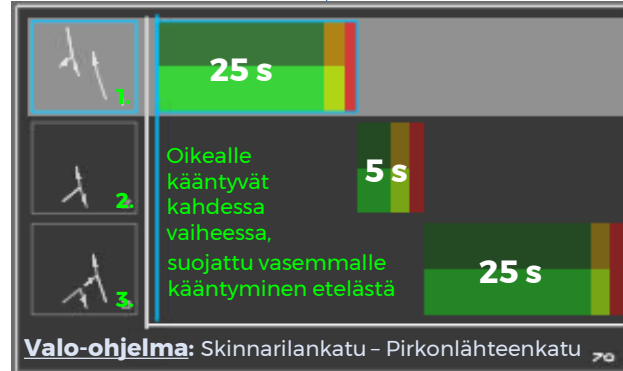
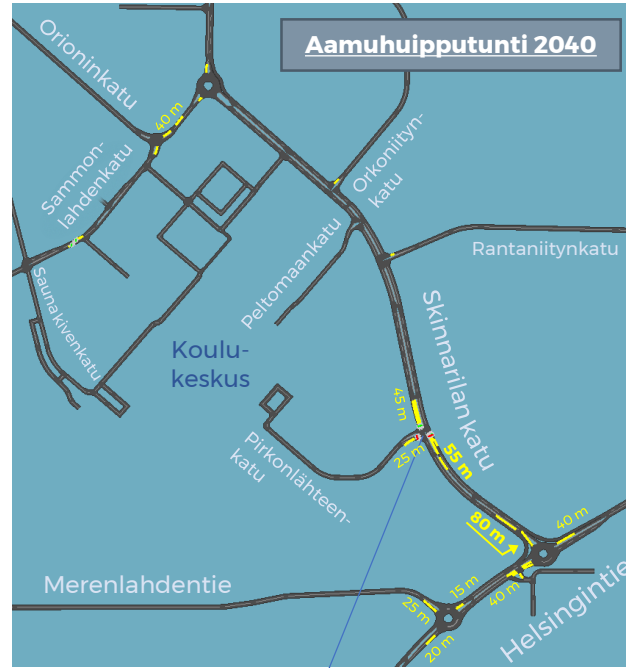
Sammonlahden palveluverkko

Liikenteellinen toimivuus: aamuhuipputunti 2040

- Sammonlahden liikenteen palvelutaso aamuhuipputunnilla on pääosin erittäin hyvä
 - Keskimääräiset viivytykset ovat Helsingintien ja Skinnarilankadun pääsuunnilla 2 – 15 sekuntia
 - Merkittävimmät jonot Skinnarilankadun eteläosassa Helsingintien ja Pirkonlähteenkadun liittymien välissä
 - Pohjoisessa Orioninkadulla jonot ovat lyhyitä ja liikenteen palvelutaso on erittäin hyvä
- Suurimmat liikennevirrat Helsingintiellä sekä Skinnarilankadulla (etelästä pohjoiseen)
 - Helsingintien toimivuus on pääosin erittäin hyvä, pääsuunnan keskimääräinen viivytys on 3 – 6 sekuntia
 - Hetkellinen maksimijonopituus on suurimmillaan Helsingintiellä 40 metriä, Skinnarilankadulla pohjoisesta vasemmalle kääntyvillä 80 metriä
 - Pirkonlähteenkadun liikennevalot tasaavat tulosuuntaakohtaisia viivytyksiä; Skinnarilankadun liikennevirran jaksottaminen parantaa Helsingintiellä lännen tulosuunnan toimivuutta
- Pirkonlähteenkadun valoliittymän toimivuus on keskimäärin hyvä
 - Etelän tulosuunnan ajoneuvoista noin 150 kääntyy valoista vasemmalle; kääntyvien keskimääräinen viivytys on 13 sekuntia ja palvelutaso on hyvä, hetkellinen maksimijonopituus on 55 metriä
 - Pohjoisen tulosuunnan keskimääräinen viivytys on 15 sekuntia ja palvelutaso on hyvä
 - Pirkonlähteenkadun tulosuunnan liikenteestä 94 % kääntyy valoista oikealle, minkä vuoksi oikealle kääntyvien palvelutaso on vasemmalle kääntyviin verrattuna huomattavasti parempi

Hetkellinen maksimijonopituus

Keskimääräinen viivytys (s/ajon.) ja palvelutaso

Palvelutaso	Keskimäär. viivytys (s/ajon.)
A (erittäin hyvä)	≤ 5,0
B (hyvä)	5,1 – 15,0
C (tydyttävä)	15,1 – 25,0
D (välttävä)	25,1 – 40,0
E (huono)	40,1 – 60,0
F (erittäin huono)	> 60,0

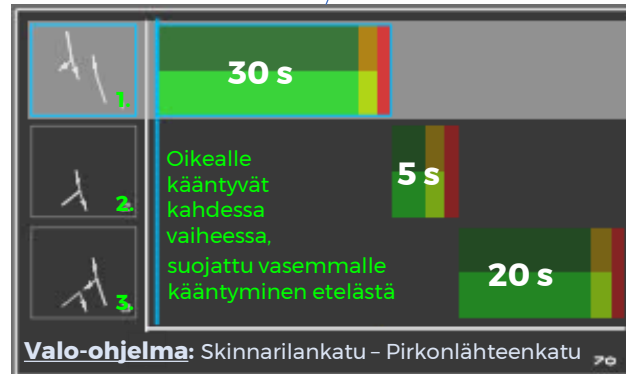
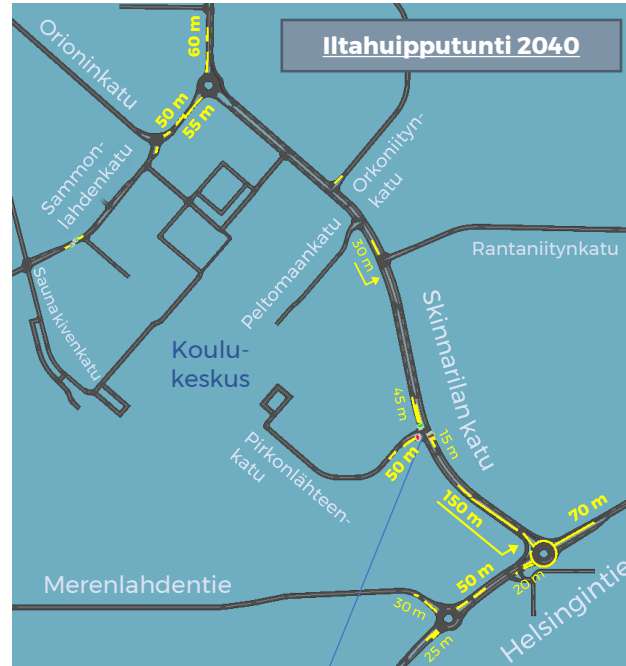
Sammonlahden palveluverkko

Liikenteellinen toimivuus: iltahuipputunti 2040

- Sammonlahden liikennejärjestelyt kestävät hyvin iltahuipputunnin liikennemäärän
 - Keskimääräiset viivytykset ovat pääsuunnilla 2 - 12 sekuntia; palvelutaso on pääosin erittäin hyvä
 - Helsingintien ja Skinnarilankadun kiertoliittymässä pohjoisen ja idän tulosuunnille muodostuu hetkittäin pitkiä jonoja; jonot eivät häiritse oikealle kääntyvien virtojen ryhmittymistä kaistoilleen
 - Orioninkadun kiertoliittymän pohjoisen ja lännen tulosuunnilla lyhyitä jonoja ja viivytyksiä
- Suurimmat liikennevirrat Helsingintiellä sekä Skinnarilankadulla (pohjoisesta etelään)
 - Helsingintien toimivuus on pääosin erittäin hyvä, pääsuunnan keskimääräinen viivytys on 5 - 6 sekuntia
 - Iltaruuhkassa Skinnarilankadun liikennemäärä on suurimmillaan kadun eteläosassa pohjoisesta etelään (noin 780 ajon./h)
 - Merkittävin viivytys aiheutuu Skinnarilankadulta vasemmalle keskustan suuntaan kääntyvälle liikennevirralle, joka jonoutuu ajoittain Helsingintien kiertoliittymässä; hetkellinen maksimijonopituus on 150 metriä ja keskimääräinen viivytys 18 sekuntia; palvelutaso on tyydyttävä
 - Skinnarilankadun pohjoisosassa vasemmalle kääntyville aiheutuu lyhyitä viivytyksiä
- Pirkonlähteenkadun valoliittymän toimivuus on keskimäärin hyvä
 - Valoliittymän jonot ovat lyhyitä; iltahuipputunnilla korostuvat Skinnarilankadun pääsuunta pohjoisesta etelään (noin 610 ajon./h) sekä Pirkonlähteenkadulta oikealle kääntyvä virta (noin 170 ajon./h)

Hetkellinen maksimijonopituus

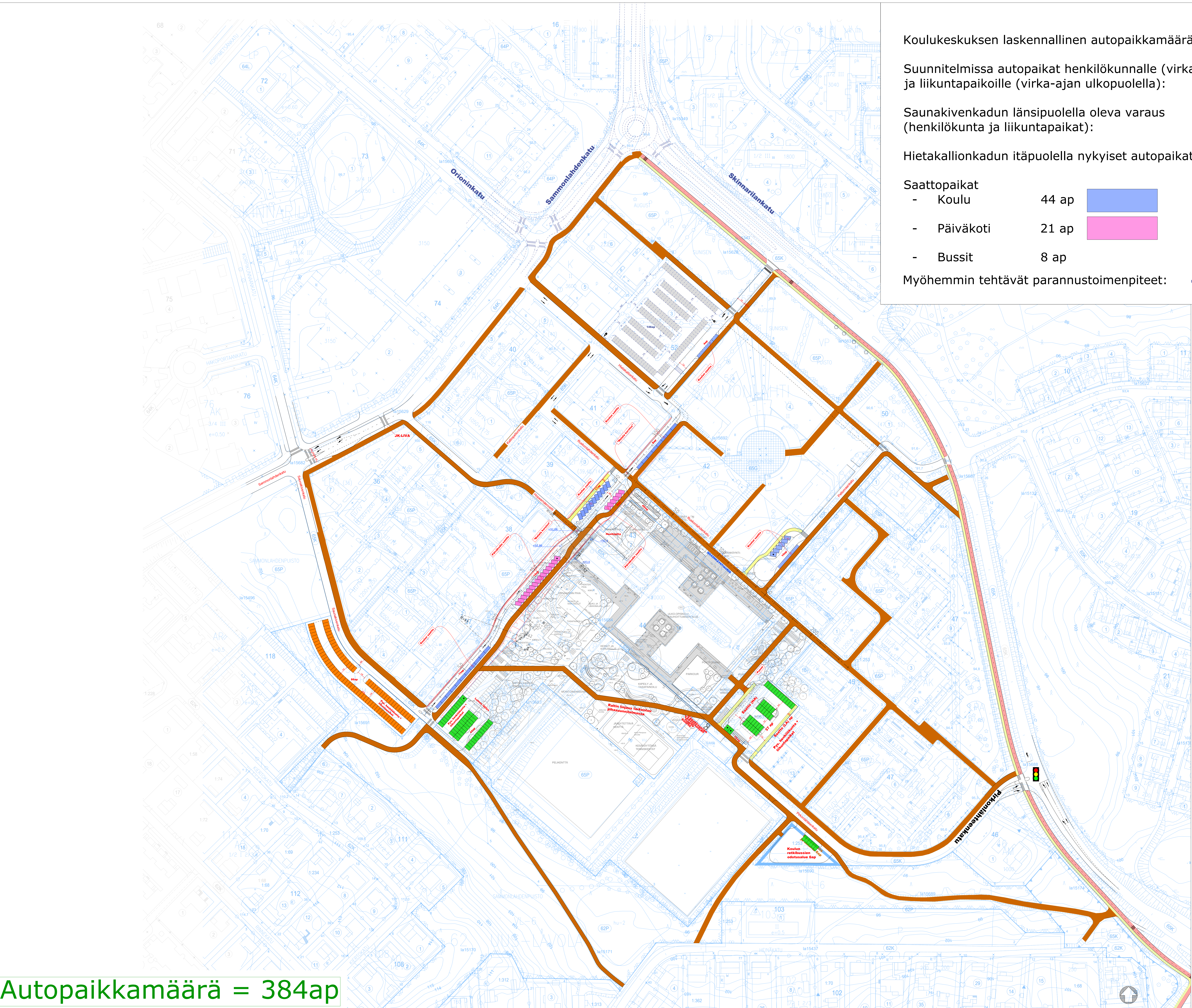

Keskimääräinen viivytys (s/ajon.) ja palvelutaso

Palvelutaso	Keskimäär. viivytys (s/ajon.)
A (erittäin hyvä)	≤ 5,0
B (hyvä)	5,1 - 15,0
C (tydyttävä)	15,1 - 25,0
D (välttävä)	25,1 - 40,0
E (huono)	40,1 - 60,0
F (erittäin huono)	> 60,0

Autopaikkamäärä = 384ap

Koulukeskuksen laskennallinen autopaikkamäärätarve: 80 ap

Suunnitelmissa autopaikat henkilökunnalle (virka-aikana) ja liikuntapaikoille (virka-ajan ulkopuolella): 87 ap

Saunakivenkadun länsipuolella oleva varaus (henkilökunta ja liikuntapaikat): 86 AP

Hietakallionkadun itäpuolella nykyiset autopaikat: 146 ap

- Saattopaikat
- Koulu 44 ap
 - Päiväkoti 21 ap
 - Bussit 8 ap

Myöhemmin tehtävät parannustoimenpiteet: - - - - -

- JK
- Yhdistetty jk+pp
- PP

Sammontalon lapsivaikutusten arviointi

Sisällys

Tiivistelmä	2
Lapsivaikutusten arviointi ja menetelmät.....	4
Varhaiskasvatuksen lasten kuuleminen ja menetelmät	4
Alakoulun kuuleminen ja menetelmät.....	5
Yläkoulun kuuleminen ja menetelmät	5
Sammontalossa on hyvä kasvaa yksilönä osana yhteisöä ja yhteiskuntaa	7
Niin aikuisten kanssa.....	7
...kuin vapaa-ajalla kavereiden ja ystävien kanssa	10
Piha ja lähiympäristö tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia	11
Sammontalo parantaa kokemusta alueen turvallisuudesta	14
Liikenne	15
Hyvät yhteydet tukevat lapsen itsenäistä kasvua.....	15
Mopoilu on tärkeä osa nuorten elämää	17
Kulkuneuvojen säilyttäminen huolettaa lapsia ja nuoria.....	18
Lähteet:	19

Tiivistelmä

Asemakaavaaluonnoksen pohjalta toteutettu laaja lapsivaikutusten arviointi tukee suppeassa lapsivaikutusten arvioinnissa esitettyä arviota kaavan vaikutuksista. Laaja lapsivaikutusten arviointi antaa kuitenkin erilaisia näkökulmia kehittämiskohtia liittyen piha-alueiden käyttöön, liikenneturvallisuuteen ja yleisesti alueen koettuun turvallisuuteen. Tiivistelmän lopusta löytyy lyhyt listaus aineiston pohjalta nousseista keskeisimmistä havainnoista.

Lapsivaikutusten arvioinnin laatimisen aikana lapset saivat osallistua, kommentoida ja tuoda näkemyksiään asemakaavaaluonnoksesta ja heidän omista ajatuksistaan ja odotuksistaan Sammontaloon liittyen. Monet lapsilta tulleista palautteista olivat vahvasti sidoksissa rakennuksen piha-alueeseen ja siellä mahdollisiin toimintoihin. Sammontalon jatkosuunnittelussa onkin tärkeää huomioida lasten rooli ja osallisuus osana piha-alueen ja rakennuksen toteuttamista. Osallisuus tukee lasten kasvua ja kiinnittymistä alueeseen ja siten myös kokonaisvaltaista talon käyttötarkoitusta kehittäväenä, oppimista edistävänä, terveellisenä ja turvallisena kasvatusympäristönä. Osallisuuden toteutuminen on osa Lappeenrannan kaupungin toimintaa UNICEFin Lapsiystävällisenä kuntana, jonka lisäksi osallisuus ja yhteisöllisyys lisäävät myös tutkitusti lasten turvallisuudentunnetta, jonka merkitys on tärkeää alueen yleisen viihtyvyyden parantamiseksi siellä todettujen turvattomuudenkokemusten ehkäisemiseksi.

Liikenne

Liikenteen osalta lapsivaikutusten osalta voidaan todeta, että uudistukset tarjoavat lapsille turvallisen koulumatkan. Koulun lähialueelle voi saapua erilaisia kulkuvälineitä ja reittejä pitkin, joka pitää koulumatkan mielenkiintoisena. Koululaiset pitivät kuitenkin tärkeänä, että koko koulumatkan tulisi olla turvallinen ja vaivaton eri vuodenaikoina.

Liikenteestä löytyy huomioitavaa esimerkiksi urheilukenttien eteläpuolelta, jonne jäävä kevyenliikenteen väylä näyttäytyy potentiaalisena moposuorana ja siinä oleva kevyenliikenteen risteyskohta tuntui lapsista vaaralliselta, sillä siinä saatetaan lasten mielestä ajetaan usein kovaa. Lisäksi oppilaat kiinnittivät huomiota eri kouluasteista riippumatta polkupyörien ja mopojen pysäköintipaikkojen turvallisuuteen; niiden sijoitteluun, valaistukseen ja polkupyörien lukitsemismahdollisuuksiin tulee kiinnittää huomiota. Kauppojen edessä oleva risteys on nuorille tyypillinen oikaisupaikka, jonka turvallisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota. Koulumatkoilla lapset arvostivat hyvää valaistusta ja kävely- ja pyöriteiden hyvää kunnossapitoa erityisesti talvisin.

Turvallisuus

Turvallisuuden näkökulmasta oppilaat kokivat, että Sammontalon ja sen piha-alueiden toiminnot pitävät alueen aktiivisena ja ihmisten läsnäolo lisää turvallisuuden tunnetta. Pihasuunnitelmassa on huomioitu eri ikäryhmille omat piha-alueensa, mikä koettiin lapsista turvallisena asiana. Tärkeää on kuitenkin, että pihalle tulevat välineet olisivat laajasti eri-ikäisten käytettävissä.

Turvallisuuden näkökulmasta parannettavaa löytyi erityisesti Sammontorin alueelta, joka on koettu turvattomana paikkana ja sen viihtyvyyteen ja jatkokehittämiseen tulee kiinnittää huomiota jatkosuunnittelussa.

Sammontalo alueen sykkivänä sydämenä ja kylätalona

Sammontalo koettiin hyvänä ja tärkeänä paikkana, jonne voi halutessaan jäädä viettämään aikaa koulun jälkeen. Sammontalo lisää alueen palveluita ja lähellä olevat kaupat mahdollistavat

ruokatarjonnallaan ja välipaloillaan iltaan asti jatkuvan hengailun. Koulun piha-alue tarjoaa myös paljon mahdollisuuksia monipuoliseen ajanviettoon niin kouluaikana, kuin sen jälkeenkin.

Lapsilla ja nuorilla oli todella paljon erilaisia toiveita alueen kehittämiseksi. Lasten kasvaessa häntä alkavat kiinnostaa myös erilaiset pihavälineet ja toiminnot, jonka vuoksi eri ikäisten lasten ja nuorten osallisuuden huomioiminen osana piha-alueiden ja Sammontalon suunnittelua on tärkeää. Se tarjoaa hyvän elinympäristön lisäksi lapsille kiinnittymisen ja osallisuuden kokemuksia, jotka kantavat pitkälle elämään

Lapsivaikutusten arviointi ja menetelmät

Sammontalon asemakaavan laatimisen yhteydessä toteutettiin erillinen lapsivaikutusten arviointi, jonka tarkoituksena on mahdollistaa lasten oikeuksien toteutuminen sekä lisätä heidän osallisuuttaan.

Lapsivaikutusten arviointi on Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan ”erilaisten päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoimista ja seurantaa: miten lapsen oikeudet toteutuvat ja millaisia hyötyjä tai haittoja lapsiin kohdistuvilla päätöksillä ja toiminnalla aiheutetaan?” (Lapsivaikutusten arviointi - THL, viitattu 13.1.2022) Lapsivaikutusten arvioinnilla voidaan varautua erilaisiin vaikutuksiin. Tällöin kielteisiä vaikutuksia voidaan välttää tai lieventää, ja myönteisten vaikutusten osalta niitä voidaan vahvistaa. Sammontalon asemakaavan toteuttamisessa on huomioitu vaikutuksia arvioitaessa myös lasten ja lapsuuden merkitys suunnitelmaa toteutettaessa tehtävien jatkotoimenpiteiden, kuten pihasuunnittelun, osalta.

Lapsivaikutusten arviointia varten hyödynnettiin aineistoa eri lähteistä. Kaupunkisuunnittelu järjesti yhdessä Sammonlahden alueen koulujen kanssa oppilaille mahdollisuuden tulla kuulluksi erilaisissa Teamsin ja koululla järjestettyjen työpajojen ja tapaamisten kautta. Lisäksi alueen päiväkodeissa ja esikouluissa olevien lasten mielipiteitä ja ajatuksia kuultiin heille soveltuvin menetelmin, kuten piirtämällä, saduttamalla ja vapaalla ideoinnilla. Arvioinnin laatimisessa on hyödynnetty myös muita Sammontalon toteuttamiseen ja Sammonlahden alueen kehittämiseen liittyviä tietoja, kuten Sammontalon aikana toteutettua lapsivaikutusten arviointia, länsialueen palveluverkon valmisteluun liittyviä lasten parlamentin ja nuorisovaltuuston lausuntoja ja Sammonlahden suuralueen lähiökehittämishjelmaan liittyvän verkkokyselyn tuloksia.

Hyödynnetyt menetelmät on valittu Stakesin ohjeistuksen kautta. Sirpa Taskinen huomauttaa lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioimiseen tekemässään ohjeistuksessa (Taskinen 2006, 19), että pienten lasten haastatteluihin perustuvien tulosten analysointi on mahdollista ainoastaan laadullisin menetelmin, joista teemoittelu on hyvä ja soveltuva esimerkki aineiston käsittelyyn. Valitut teemat muodostuivat Sammontalon asemakaavaluonnoksen mukana olleen suppean lapsivaikutusten arvioinnin pohjalta, jonka lisäksi niitä täydennettiin aineistosta esiin nousseilla näkemyksillä. Selkeyden vuoksi aineistosta nousseet keskeiset huomiot on nostettu esiin alun tiivistyksessä, johon on kirjattu lasten elinympäristöön kohdistuvat positiiviset muutokset ja kehittämissuhteet.

Lapsivaikutusten arviointiin osallistui yhteensä noin 40 päiväkotia- ja esikouluikäistä lasta Sammonlahden koululla järjestettyyn työpajaan osallistui noin 30 yläkoulun oppilasta.

Varhaiskasvatuksen lasten kuuleminen ja menetelmät

Lapsivaikutusten arviointiin osallistui noin 40 päiväkotia- ja esikouluikäistä lasta, jonka lisäksi lapset olivat käsitelleet päiväkodista riippuen aiheita erikseen omissa ryhmissään muiden päiväkotilasten kanssa. Lapsia kuultiin heidän omissa yksiköissään yhdessä paikalla olevan päiväkodin henkilökunnan kanssa. Henkilökunnan lisäksi paikalla oli lapsivaikutusten arviointia toteuttava Lappeenrannan kaupunkisuunnittelun vuorovaikutussuunnittelija.

Ensimmäisessä vaiheessa lapset olivat tutustuneet aiheeseen etukäteen ja piirtäneet paperille omia toiveitaan uuteen Sammontaloon toteutettavan päiväkodin/eskarin piha-alueelle. Piirtäminen tarjoaa menetelmänä keinon, jonka avulla lapsi voi tehdä ajatuksensa ja tunteensa konkreettisiksi ja muiden havaittaviksi. Tehtävän taustalla on ajatus mielikuvituksesta keksimisen ja oivaltamisen edellytyksenä. Mielikuvitus avaa lapsen katseen erilaisille mahdollisuuksille, ei vain sille mitä on lähiympäristössä.

Toisessa vaiheessa lasten piirtämiin kuviin tutustuttiin yhdessä omissa yksiköissään järjestetyissä tapaamisissa. Lapset saivat kertoa omin sanoin omista piirustuksistaan, jonka jälkeen keskustelua jatkettiin ja lapsilla oli mahdollisuus tuoda omat mieleen tulleet toiveet esiin. Kaikki esiin nousseet toiveet kirjattiin paperille ja ne luettiin yhdessä ääneen, jolla varmistettiin tulosten kirjaaminen.

Kolmannessa vaiheessa hyödynnettiin menetelmänä sadutusta. Menetelmän valinnan taustalla oli lasten kehitysvaiheeseen soveltuvan menetelmän hyödyntäminen ja samalla laajentaa kaupunkisuunnittelussa käytettävien menetelmien kirjoa. Menetelmää kehittänyt Liisa Karlsson toteaa, että ”sadutus on menetelmä, johon tarvitaan vain kirjoitusvälineet, kertoja sekä kuuntelija. Sadutus antaa puheenvuoron lapselle tai nuorelle ja kutsuu puhumaan sekä kohtaamaan. Sen avulla voi tutustua paremmin lapseen ja nuoreen, oppia näkemään maailmaa lapsen tai nuoren näkökulmasta sekä luoda uudenlaista vuorovaikutuksen kulttuuria.” (Sadutus – Maailmankoulu, viitattu 11.1.2022) Itse kuulemistilanteessa lapset saivat kertoa omalla vuorollaan lyhyen pätkän satua, joka kirjattiin ylös ja luettiin ääneen, jonka jälkeen oli toisen lapsen mahdollisuus keksiä satuun jatkoa. Sadun valmistuttua se luettiin vielä kerran ääneen, jonka jälkeen siihen oli mahdollista tehdä vielä korjauksia ja sillä tavoin varmistaa, että satu tuli kirjattua samalla tavalla kuin kertojat olivat sen rakentaneet.

Alakoulun kuuleminen ja menetelmät

Alakouluilla oppilaiden kuulemisen avuksi oli toteutettu kaksi erillistä videota, joilla kerrottiin lyhyesti nyt toteutettavasta lapsivaikutusten arvioinnista ja oppilailla oli mahdollisuus tutustua niihin itsenäisesti luokissa. Videot oli tekstitetty suomeksi, jonka lisäksi toinen nimenomaan oppilaiden käyttöön tarkoitettu video oli tekstitetty myös englanniksi oppilaiden yhdenvertaisen osallistumisen mahdollistamiseksi.

Oppilaiden tutustuttua tulevaan Sammontaloon ja sitä koskeviin suunnitelmiin järjestettiin yhteisiä tapaamisia, jossa oli paikalla oppilaskuntien edustajia, oppilaskuntien ohjaavat opettajat sekä Lappeenrannan kaupunkisuunnittelun vuorovaikutussuunnittelija. Tilaisuudet järjestettiin koulujen toiveiden mukaisesti Teamsin kautta tai suoraan paikan päällä koulun omissa tiloissa. Oppilaat saivat kertoa tilaisuuksissa omia ja luokkien yhdessä kokoamia ajatuksia tulevasta Sammontalosta ja sen asemakaavasta. Annetut palautteet kerättiin talteen muistiinpanoina, jonka lisäksi opettajat jakoivat oppilailta tulleet palautteet yhtenä pakettina osaksi lapsivaikutusten arviointia.

Alakoulujen oppilaskuntien jäseniä oli kuulemisissa paikalla noin 15.

Yläkoulun kuuleminen ja menetelmät

Sammonlahden yläkoululla järjestettiin 14.12.2021 työpaja, johon osallistui koulun oppilaskunnan edustajia. Oppilaiden lisäksi työpajassa paikalla oli oppilaskunnan ohjaava opettaja, koulun rehtori, sekä kaupunkisuunnittelusta Sammontalon asemakaavasta vastaava kaavasuunnittelija ja lapsivaikutusten arviointia toteuttava vuorovaikutussuunnittelija. Yhteensä paikalla oli noin 35 osallistujaa.

Työpajassa oppilaat toimivat erillisissä pienryhmissä, joissa he saivat käsitellä työpajaa ohjaavien työntekijöiden avulla eri teemoja. Käsiteltävinä aiheina olivat yleisesti liikenteeseen, alueen turvallisuuteen ja käyttöön liittyvät asiat, joita käsiteltiin työpajoissa yksityiskohtaisempien kysymysten kautta. Työpajojen aikana ryhmillä oli käytössään asemakaavaluonnoksen liitteenä ollut havainnekuva alueesta, sekä Sammontalosta toteutetun 3d-mallin pohjalta tehdyt lyhyet

esittelyvideot. Työpajan lopuksi järjestettiin erillinen loppukeskustelu, jossa ryhmät toivat esiin omissa työpajoissaan käsittelemiä ajatuksia ja saivat samalla mahdollisuuden täydentää toisensa ideoita ja ajatuksia hyvästä elinympäristöstä.

Sammontalossa on hyvä kasvaa yksilönä osana yhteisöä ja yhteiskuntaa

"Sammontalo luo Sammonlahden alueelle uuden, vetovoimaisen kylätalon. "Valkoinen piha" vahvistaa paikan identiteettiä punatiilisten, ilmeikkäiden julkisten rakennusten joukkona, minkä lisäksi se on sekä ulkoarkkitehtuuriltaan että sisätiloiltaan kodinomainen ja turvallisen tuntuinen, koti. Avoin aula, jonka takana loistaa valkoinen piha, persoonallinen mansardikatto ikkunasyvennyksineen sekä selkeä kahteen kerrokseen jakautuminen tekevät rakennuksesta helposti lähestyttävän kokonaisuuden."

Näillä sanoilla arkkitehdit Tuuli Kanerva, Leo Lindroos ja Antti Soini kuvailivat Lappeenrannan kaupungin järjestämän Sammontalon arkkitehtuurikilpailun voittanutta ehdotustaan. Sama ajatus kodinomaisesta ja läpi lapsuuden kehitysvaiheiden kulkevasta heidän elämässään keskeisestä rakennuksesta ja sen täyttämistä palveluista nousee esiin myös Sammontalon asemakaavaluonnoksessa mukana ollessa suppeassa lapsivaikutusten arvioinnissa, jossa todetaan, että "asemakaavaratkaisu toteuttaa varhaiskasvatustilain 2 §:n mukaisia tavoitteita. Sammontaloon on mahdollista sijoittaa toimintoja, jotka edistävät jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Sammontalon ympäristö tukee lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista".

Niin aikuisten kanssa...

Osana Sammontalon lapsivaikutusten arviointia hyödynnettiin varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvien lasten kohdalla menetelmänä suomalaisen Monika Riihelän kehittämää sadutusta, jota hän hyödynsi työskennellessään koulupsykologina lasten parissa 1980-luvun alussa. ([Sadutus – Wikipedia](#), viitattu 23.12.2021) Menetelmän perusajatuksena on asettua kuuntelijan asemaan, jossa annetaan lapselle (tai tarvittaessa aikuiselle) tilaa kertoa omaa tarinaansa. Perussadutuksessa kertoja saa itse valita aiheen, jota hän haluaa käsitellä. Lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamisen tueksi tilanteessa hyödynnettiin ns. aihe sadutusta, jossa lapsi kertoo sadun aikuisen valitsemasta aiheesta. Menetelmässä ei kuitenkaan puututa juonenkäännteisiin tai muihin sadun kulkuun vaikuttaviin tekijöihin. (Kiisto. & Krusius. 2004, 18.)

Kaikilla varhaiskasvatuksen ryhmillä sadutuksen aiheena oli "Uuteen päiväkotiin", jonka tavoitteena oli rajata lapsilta tullutta tarinaa lapsivaikutusten toteuttamista varten. Lapset kertoivat satua vuorotellen ryhmässä, jossa puheenvuorojen jako riippui ryhmästä; osassa se tapahtui viittaamalla, ja jossain muussa ryhmässä kuka tahansa sai halutessaan heittää tarinaan soveltuvan seuraavan lauseen. Tärkeää oli, että kaikille annettiin mahdollisuus osallistua sadun kertomiseen.

Lasten kertomassa sadussa ympäristö on täynnä seikkailuja ja mukana on monenlaisia hahmoja. Ritarit, merirosvot, aaveet vuorottelevat kerronnassa ja mukana on myös keskeisiä menetyksiä, kuten esimerkiksi ystävien menettäminen ja prinsessan kuolema vanhuuteen. Lasten luoma satu on Annusen ja Vähäkankaan mukaan hyvinkin tyypillinen ja se tuo esiin lapsen ääntä kuuluviin ja mahdollistaa sen, että lapsi kertoo aidosti siitä, mistä sillä hetkellä haluaa. He toteavat, että lapsia ei voi eikä pidä ohjailla liikaa sadutustilanteessa - esimerkiksi heidän toteuttamassaan sadutuksessa lasten aiheiksi saattoivat nousta esille vahvasti esimerkiksi prinsessat, erityisesti prinsessa Ruusunen, herätteestä riippumatta. ([Annunen Heli Vahakangas Jasmin.pdf \(theseus.fi\)](#), viitattu 17.12.2021)

”Olipa kerran pieni toukka sillä oli ystäviä. Sitten se näki yhden ihmisen, joka talutti ponia eräänä päivänä se halusi perhoseksi ja muuttui perhoseksi sitten muurahaiset jahtasivat ja sitten se pääsi tutustumaan maailmaan.

Olipa kerran ritari, joka asui prinsessan kanssa linnassa mutta eräänä päivänä merirosvot nappasivat hänet. Sitten toukka tapasi toisen perhosen, joka johdatti hänet uuteen päiväkotiin. Sitten toukalla ei ollut enää ystäviä.

Toukka näki futiskentän ja tapasi toisen perhosen, joka oli todella kaunis. Ritari ottikin katapultin ja linkaisi suoraan latvan mastoon ja alkoi taistella merirosvoja vastaan. Ritari pelasti prinsessaan.

Kesken matkan ritari nappasi toukan. Sitten kissa tuli tielle. He näkivät lohikäärmeen, jonka selässä oli merirosvo ja he laittoivat prinsessan vankilaan. He suutelivat onnellisina loppuun asti.

Sitten ritari päästi toukan vapaaksi ja toukka pääsi uuteen päiväkotiin. Kissa oli puoliksi pinkki ja sininen ja se oli saapasjalkakissa. Sitten haamu uhkasi syödä sen mutta se putosi haamun vatsasta. He laittoivat haamun vankilaan mutta haamu pääsi pois.

Ritari lähtikin laivalla kohti lohikäärmeen pesää, jossa prinsessa oli vankilassa. Ritari voitti lohikäärmeen ja vapautti prinsessan ja he elivät rauhallisina loppuun saakka ja he suutelivat. He lentelivät lohikäärmeellä kotiin saakka.

Sitten he näkivät kissan joka oli sateenkaaren värinen ja se oli tosi kaunis. Prinsessa oli ikivanha ja se kuoli. Ja lohikäärme oli sinivalkoinen. Ritari kesytti lohikäärmeen, suuteli sitä ja he elivät loppuun asti.”

Alla olevassa lasten kertomassa sadussa päähenkilönä toimii pieni poika, joka leikkii, keinuu ja tutkii maailmaa lapsen näkökulmasta. Hänelle sattuu kuitenkin haaveri, mutta hän saa apua toiselta lapselta ja lähellä olevalta aikuiselta. Laastaroinnin jälkeen leikit ja pienen pojan arki jatkuvat leikkien ja muiden puuhien parissa.

”Olipa kerran pieni poika. Pieni poika kävi liukumäessä. Pieni poika kävi juoksemassa. Pieni poika leikki. Pieni poika kävi keinussa. Pieni poika kävelee. Pieni poika lauloi. Pieni poika kaatui ja tyttö näki sen ja kertoi aikuiselle. Pieni poika söi jäätelöä. Pienelle pojalle laitettiin laastari.

Pieni poika leikki tytön kanssa. Pieni poika söi kalan. Pieni poika kalasti. Pieni poika luki kirjaa aikuisen kanssa.

Loppu”

Lasten kertomat tarinat ovatkin hyviä esimerkkejä siitä, kuinka sadutus voi toimia keinona, jonka avulla lapsi käsittelee elämänsä iloja ja suruja. (Karlsson 2005, 119.) Lasten luoma satu pienestä pojasta tukee tulkinaltaan ajatusta Sammontalosta paikkana, jossa on turvallinen aikuinen läsnä heidän kasvaessaan yksilöinä yhteiskunnan ja yhteisön jäseniksi. Hänelle sattuu sadussa kuitenkin haaveri, mutta hän saa apua toiselta lapselta ja lähellä olevalta aikuiselta olevien ihmisten tuki mahdollistaa sen, että pieni poika voi tutkia turvallisesti ympäristöä ja löytää sieltä myös uusia kavereita. Vastaavalla tavalla ensimmäisen sadun toukka kokee yksinäisyyttä, kun menee uuteen päiväkotiin, mutta löytää sieltä toisia perhosia ystävikseen.

Aikuisten läsnäolo toistui myös muissa lasten tuottamissa materiaaleissa. Erään päiväkodin lapset olivat valmistautuneet tapaamiseen tekemällä erilaisia ideakarttoja toiveistaan uuteen päiväkotiin liittyen. Ideakartoissa toistuivat erilaiset kasvit, leikkimahdollisuudet, piilopaikat, lelut ja monenlaiset herkut, mutta niissä oli mukana myös kuvia hymyilevistä aikuisista. Toive mukavista ohjaajista ja opettajista tuli toistui myös päiväkodeissa toteutetuissa yhteisissä keskusteluhetkissä, joka kertoo turvallisen ihmissuhteen merkityksestä osana lasten arkea.

Kuva 1 Lasten kokoamissa ideakartoissa esiintyi hymyileviä aikuisia

Lapsilta kerätty palaute nostaa esiin Sammontalon valmistelussa jo aikaisemmin olleita aiheita. Osana länsialueen palveluverkkouudistusta lapsilta kysyttiin vuonna 2016 heidän mielipiteitään siitä, millä tavoin yhden ison koulun toteuttaminen vaikuttaisi heidän elämäänsä. Lasten parlamentin 17.2.2016 tekemässä lausunnossa parlamentin jäsenet totesivat ”isojen koulujen osalta nähtiin, kun opettajia on enemmän, opettajat pystyisivät huomioimaan paremmin lapset erityistarpeet. Isossa koulussa on enemmän ihmisiä, joka lisää mahdollisuutta saada enemmän kavereita”.

Lasten kertomukset, piirroksat, ideakartat ja koulujen työpajoissa kerätyt palautteet tukevat asemakaavaselostuksessa esitettyä ajatusta, jossa Sammontalossa lapsen kouluympäristö pysyy muuttumattomana suurella osalla lapsista päiväkodista yläkouluun saakka. Kouluympäristön pysyvyydellä saavutetaan pitkäjänteinen yhteistyö lapsen, koulun ja perheiden kanssa. Sammontalosta lapselle keskeisestä elinympäristöstä, jossa hän saa kasvaa rauhassa lapsesta läpi nuoruuden aina aikuiseksi saakka.

Varhaiskasvatuksen ja kouluympäristön lisäksi tulevassa Sammontalossa tulevat toimimaan nuorisotoimi ja kirjasto, joilla molemmilla on keskeinen rooli nuoren kasvun tukemisessa erityisesti heidän omalla ajallaan ja niitä ohjaavien lakien perusteella voidaan todeta, että Sammontalon muodostuminen mahdollistaa positiivisen kasvu ympäristön rakentumisen. Nuorisotoimen toimintaa ohjaa nuorisolaki, jonka perusajatuksen voi kiteyttää siten, että nuorisotyön tavoitteena on auttaa nuorta löytämään omien voimavarojensa ja näkemystensä mukaisen paikan sekä yksilönä, että yhteiskunnan jäsenenä (Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet - Allianssi, viitattu 16.12.2021). Kirjaston tehtävänä on kirjastolain (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®, viitattu 13.1.2022) mukaan edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Sammontalon merkitystä alueen sykkivänä sydämenä ja asukkaat yhteen kokoavana monitoimitilana tarkasteltiin eri ikäisten lasten vastauksissa. Ylä- ja alakoulun oppilaille annetuissa etukäteen valmistelluissa kysymyksissä yhtenä heidän tehtävänään oli pohtia Sammontalon roolia paikkana, jossa voi viettää aikaa myös koulun jälkeen.

Ala pyyhi!

Sammontalo

- 1. Koulumatka**
 - hyvät pyörätiet
 - erilaisia reittejä (polut)
 - turvallisuus
 - hyvä valaistus
 - liikennevalot
 - talvea hiekoitus
 - hyvät opastet
 - rauhallisuus
 - kipeä - iso lukkasali
 - autolla pyöräillä, kävellä
- 2. "monitoimitalo"**
 - kitarat
 - kitaravä
 - hengailu kavereiden kanssa
 - kivalta tunti
 - kerhotoiminta heti koulun jälkeen
 - pienet laskujen teko ja ostotilalle
 - hengailu kirjastossa & nuorisotilassa
 - harrastustoiminta heti koulun jälkeen
 - terassialue ruokailuun
- 3. Piha**
 - pyöräilyrata
 - pingispöytä
 - katoksia
 - keuruja (rengas, hahma hahma)
 - penkkejä (pöytä), pöytä
 - karuselli & liukumäki
 - trampoliini
 - kipeilyseinä
 - tempurata
 - keppariesteet ja -talli
 - parkourrata
 - frisbeegolf
 - ulkolasinalli
 - kuntoilu paikka
- Other branches:**
 - hyvät bussiyhteydet
 - taivaleikit
 - luistelukenttä
 - leikkipuisto
 - puukamari
 - (tois, isä, tois, jousi) pallopelikentät
 - skeittirampit
 - laaja

Kuva 2 Koulun oppilaat olivat toteuttaneet ajatuskartan, joka toi esiin erilaisia toiveita koulumatkaan, monitoimitaloon ja pihaan liittyen

Urheilukenttien läheisyys ja ystävien kanssa vietetty aika näkyi vahvasti myös eskareiden ja päiväkotilasten toteuttamissa piirustuksissa. Esimerkiksi alapuolella olevassa kuvassa lapsi on piirtänyt paperille jalkapalloa pelaavia hahmoja, jonka lisäksi kuvasta löytyvät myös trampoliini ja keinu. Kuvasta välittyy iloinen tunnelma, jossa kaikilla on alueella mukava olla.

Kuva 3 Lapsi on piirtänyt kuvaan keinun, trampoliinin ja jalkapalloja. Kuvassa on myös hymyileviä ihmisiä, joista osan voidaan koon perusteella tulkita olevan sekä lapsia, että aikuisia. Kuvasta on poistettu lapsen nimi.

Hengailu kavereiden kanssa, läksyjen tekeminen koulun jälkeen, yleinen vapaa ajanvietto ja monenlaiset harrastusmahdollisuudet nousivat nuorilta tullessa palautteessa tärkeiksi Sammontalossa odotettaviksi asioiksi. Sammontalon monikäyttöiset tilat tulevat varmasti tarjoamaan monenlaisia mahdollisuuksia erilaisille toimijoille hyödynnettäviksi, jonka lisäksi nuorisotoimen ja kirjaston kaltaiset julkiset palvelut takaavat sen, että nuorilla on mahdollisuus toteuttaa itseään turvallisessa ympäristössä, jossa on lähellä ammattitaitoisia aikuisia tukemassa heitä. Päiväkotilasten ja nuorten toiveissa olevat digitaaliset pelit ja niiden pelaaminen yhdessä kavereiden kanssa ovat mahdollisia nyt jo etenkin yläkouluikäisten keskuudessa Sammontorin nuorisotilan pelikoneilla, jonka vuoksi myös uusi talo tulee varmasti vastaamaan nuorten toiveisiin myös tulevaisuudessa.

Asemakaavaan on merkitty Sammontalon piha-alueelle kaksi jalkapallokenttää, sekä erillinen jäädytettävä talviurheilulajeille tarkoitettu alue, joka toimii kesäisin liikuntalajeja monipuolistavana ympäristönä, kuten esim. koripallokenttänä. Nämä vastaavat varmasti nuorten tarpeisiin ja mahdollistavat alueen monipuolisen käytön ja lisäksi koulun alueelle sijoittuu paljon välituntien viettämiseen liittyvää välineistöä.

Piha ja lähiympäristö tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia

Lasten toiveissa elinympäristö näyttäytyykin hyvin moninaisena, ja satujen lailla se tarjoaa lukemattomia mahdollisuuksia erilaisille seikkailuille. Päiväkotilapset ja eskarilaiset esittivät paljon toiveita tulevan rakennuksen tarjoamista mahdollisuuksista. Piirroksissa ja keskusteluissa toistuivat erilaiset luontoaiheet, pelimahdollisuudet, kiipeily, liukumäet ja tutkiminen. Lapsille tärkeät asiat toistuvat myös heidän toteuttamissaan saduissa yksittäisinä elementteinä, kuten liukumäkinä.

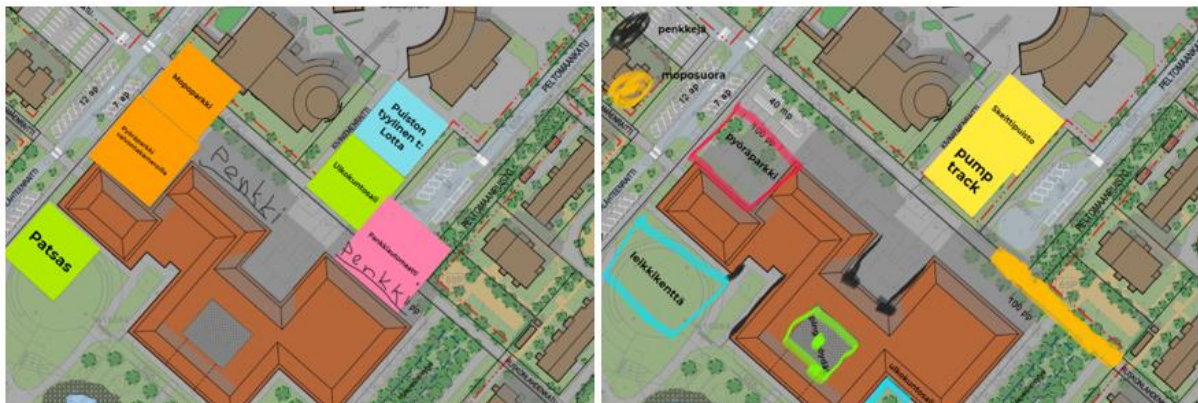
Kaikki lapsilta tulleet toiveet löytyvät lapsivaikutusten arvioinnin aineistosta, mutta toiveista keskeisimpiä olivat nimenomaan liukumäet ja erilaiset kiipeilyn ja roikkumisen mahdollistavat välineet, joita toivottiin jokaisessa ryhmässä. Eräässä päiväkodissa lapset intoilivat ns. roikuista, jotka ovat erityisesti roikkumiseen tarkoitettuja renkaita ja tankoja. Lapset intoutuivatkin välillä kuulemisen aikana kuvailemaan millä tavoin he haluaisivat käyttää tulevia välineitä.

Kuva 4 Lasten piirustuksissa toistuivat erilaiset liikkumiseen ja leikkimiseen käytettävät välineet.

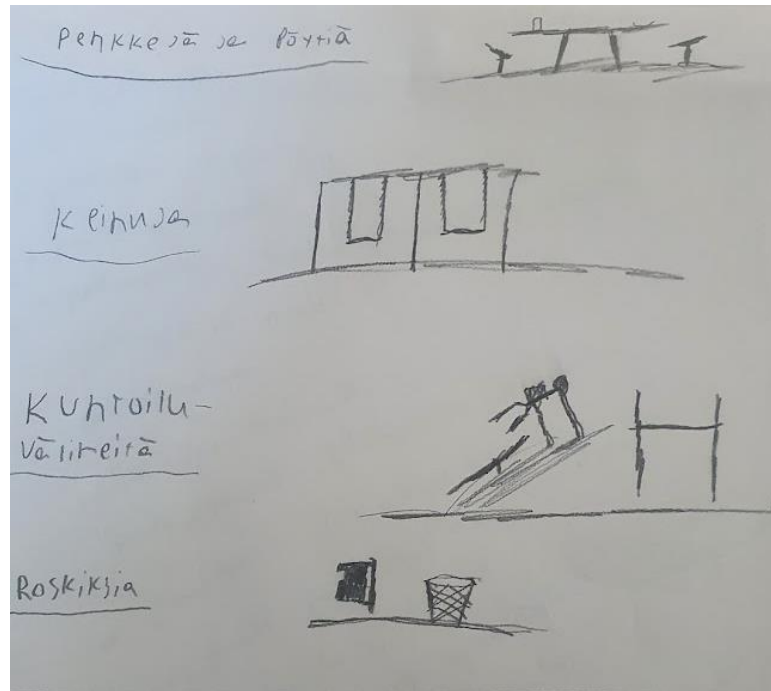
Alakoulujen oppilaat toivoivat piha-alueille monipuolisesti erilaisia asioita: keinuja, hämähäkkikeinu, keinulautaa, kiipeilytelineitä, liukumäkiä, karuselleja, tankoja, maatrampoliini, parkourrata tai -tila, keppihevosrata, crossirata, kiipeilytelineitä, pingispöytiä ja frisbeegolf-koreja. Lisäksi lapset toivoivat myös tasaista ja vapaata maata yleiseen juoksenteluun liittyen. Alakoululaisten toiveissa oli, että pihalla olevien välineiden käyttöä olisi mahdollista jatkaa myös yläkouluun siirryttäessä.

Yläkoulun oppilailla pihankäyttötarpeet olivat muuttuneet, ja nuorilla oli enemmän tarvetta nimenomaan erilaisille penkeille, jotka mahdollistavat istumisen. Penkkien muotoilussa ja suunnittelussa tulisi huomioida se, että ne toisivat jotain kiinnostavaa ympäristöön, jonka lisäksi niiden tulisi mahdollistaa yhteinen oleskelu. Esimerkiksi keskustassa sijaitsevan Kimpisen koulun pihalla olevat pyöreät penkit saivat kannatusta sen vuoksi, että ne ovat pirteän näköisiä ja ne mahdollistavat kaveriporukan samanaikaisen oleskelun.

Kuva 5 Yläkoulun oppilaiden pihasuunnitelmassa näkyy mm. turvallisia säilytyspaikkoja polkupyörille, skeittipuisto ja pump track -rata.

Yläkoululaisten piha-alueisiin liittyvissä toiveissa näkyvät vahvasti erilaiset aktiviteetteihin liittyvät toiveet, jotka liittyvät itsenäistymiseen ja mahdollisuuteen käyttää tilaa myös koulun jälkeen. Polkupyörät, skuutit ja elämään mukaan tulleet kevyet moottoriajoneuvot, kuten mopot tai mopoautot, mahdollistavat laajemman elinpiirin ja ystävien tapaamisen oman kodin ulkopuolella suhteellisen pitkienkin matkojen päästä. Koulun piha onkin hyvä paikka tavata ystäviä ja harrastaa siinä ohessa. Sen vuoksi oheisissa kartoissa näkyvätkin nuorten alueelle tekevät ideat pump trackeista, moposuorista ja -parkeista, skeittipuistosta ja ulkoliikuntasaleista ja jälleen penkeistä. Yleisesti ottaen nuoret ovat kiinnittäneet huomiota yläkoulun suunnitellun pääsisäänkäynnin harmaahkolle aukealle alueelle, jonka viihtyvyyteen tulee panostaa jatkosuunnittelussa.

Kuva 6 Kuvassa oppilaan tekemiä muistiinpanoja ryhmätöiden ajalta. Erityisesti penkit ja oleskelupaikat toistuivat yläkoululaisilta tulleessa aineistossa.

Asemakaava mahdollistaa monipuolisen piha-alueen muodostumisen ja siinä ei oteta kantaa jalkapallo- ja tekojääkenttiä lukuun ottamatta piha-alueeseen. Asemakaavaluonnosta esittelevän asukastilaisuuden yhteydessä oli kuitenkin joulukuussa 2021 nähtävillä alustavia pihasuunnitelmia. Niissä päiväkotilasten piha-alue oli rajattu erikseen aidalla, mutta alakoululaisten ja yläkoululaisten piha-alueet olivat väljemmin toisistaan erottuvia kokonaisuuksia, jotka varmasti tulevat rakentumaan lopullisesti erilaisten sosiaalisten käytäntöjen mukaisesti. Väljät alueiden rajat mahdollistavat kuitenkin sen, että esimerkiksi alakoululaisilta tullut toive kiipeilytelineiden monipuolisista käyttömahdollisuuksista myös osana yläkouluun siirryttäessä on varmasti mahdollista toteuttaa, jos lapset haluavat yläkouluun siirryttäessä jatkaa omia liikunnallisia harrastuksiaan piha-alueella.

Asemakaavassa huomioidaan myös alueen puusto ja niitä pyritään säilyttämään mahdollisimman paljon alueella. Lisäksi Sammontalon ympäristössä on paljon metsäisiä alueita ja niiden läsnäololla on suuri merkitys alueen viihtyvyydelle. Erilaiset kasvit, kukat ja istutukset toistuivat erityisesti pienten lasten toiveissa, mutta puiden merkitys ymmärrettiin myös vanhempien oppilaiden keskuudessa. Viherympäristön merkitystä ihmisen, ja lapsen, hyvinvoinnille ovat tuoneet esiin esimerkiksi Kyttä, Broberg ja Kahila, jotka toteavat että ”yhdyskunnan rakenteellisista ominaisuuksista ainoastaan viherympäristön osuudella lapsen kotiympäristössä oli suoria yhteyksiä

terveyttä ja hyvinvointia mittaaviin muuttujiin. Mitä vihreämpi lapsen kotiympäristö oli, sitä todennäköisemmin lapsi koki terveytensä hyväksi. Tämä tulos toistaa hyvin monissa ympäristön elvyttävyyttä koskevista tutkimuksista saatua tulosta viherympäristön kyvystä tuottaa hyvinvointia ja palauttaa ihmisiä stressistä ja uupumuksesta” (Kyttyä yms. 2009)

Lapset ovat konkreettisesti kiinni elinympäristössään ja koulun piha-alueet ovat heille tärkeitä alueita, jossa he voivat toteutua omana itsenään koulupäivän aikana itse valitsemissaan leikeissä ja välineissä. Lapsivaikutusten arvioinnin aikana lapsilta tuli todella paljon toiveita ja heidän ottamisensa mukaan alueen suunnitteluun on tärkeää osallisuuden kokemusten vahvistamiseksi. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan osallistuminen on yksi väylä osallisuuden kokemiseen. Mahdollisuus vaikuttaa omaa elämää koskeviin asioihin on olennainen osa yhteiskunnallista osallistumista ja kiinnittymistä yhteisöön (Osallisuus - THL, viitattu 11.1.2022). Osallisuuden toteutuminen on nostettu myös yhdeksi keskeiseksi keinoksi torjua köyhyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä ja osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta. Lasten oikeuksien toteutuminen on myös tärkeä osa Lappeenrannan kaupungin toimintaa ja kaupungille onkin myönnetty UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustus. Lapsiystävällinen kunta -tunnus velvoittaa koko kaupunkia toimimaan lapsiystävällisesti, ei ainoastaan varhaiskasvatusta, opetusta ja nuorisotoimea, jonka vuoksi lasten osallisuuden toteutuminen osana Sammontalon suunnittelua on erityisen tärkeää.

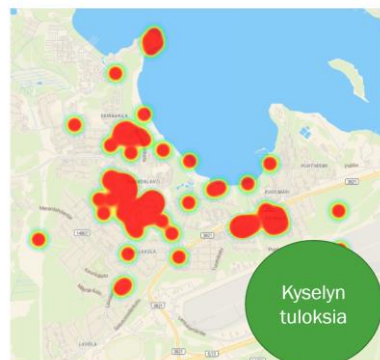
Sammontalo parantaa kokemusta alueen turvallisuudesta

Lapsilta ja nuorilta tulleiden palautteiden perusteella ja he ovat kiinnostuneita viettämään vapaa-aikaansa Sammontalon ympäristössä myös kouluajan ulkopuolella. Talo tarjoaa myös monipuolisesti erilaista aktiviteettia eri-ikäisille tarjoten eri-ikäisille mahdollisuuden käydä esimerkiksi nuorisotiloilla, kirjastossa tai muutoin hyödyntää koulun tiloja esimerkiksi yhdistystoiminnassa tai muiden tapahtumien järjestämisessä ennalta sovituin säännöin. Ihmisten aktiivisuudella Sammontalon käyttäjinä merkitystä alueen turvallisuuden rakentajana.

Epämieluisa tai pelottava paikka

- Selkeä enemmistö vastaajista koki Sammonlahden kauppojen ympäristön turvatomaksi ja pelottomaksi.
- Sammontorin ympäristö koettiin pelottavaksi siellä tapahtuvan häiriökäyttäytymisen ja rakennuksen autiotumisen takia.
- Kourulan aluekeskus ja sen viereinen kerrostaloalue koettiin pelottavaksi siellä oleskelevien päihteiden käyttäjien vuoksi.
- Skinnarilan koulun ja päiväkodin alue koettiin ränsistyneeksi.
- Skinnarilan kärjessä on vastaajien mukaan epämieluisa paikka.
- Ranta-alueella epämieluisia ovat hanhet ja punkit.
- Yksittäisiä vastauksia tuli eri puolilta aluetta. Vastauksissa kävi ilmi, että mopoliijat ja muu liikenne tekee alueista pelottavia.

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

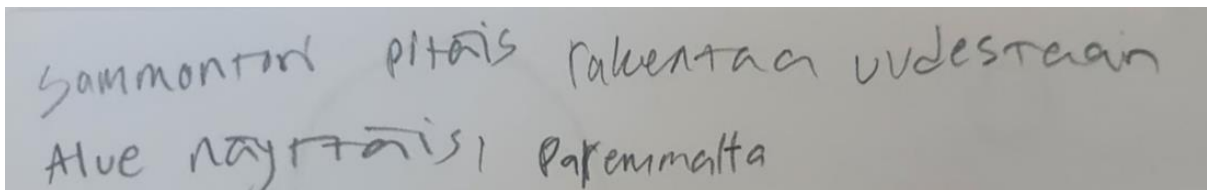

Kuva 7 Sammonlahden suuralueen kehittämishankkeeseen liittyvässä verkkokyselyssä asukkaat kokivat Sammontorin ja lähellä sijaitsevien kauppojen ympäristöt turvatomiksi ja pelottaviksi.

Lappeenrannan kaupunkisuunnittelu toteutti vuonna 2021 erillisen verkkokyselyn, joka liittyi Ympäristöministeriön lähiöohjelmaan kuuluvaan Sammonlahden suuralueen lähiökehittämishankkeeseen. Verkkokyselyssä kartoitettiin laajasti asukkaiden kokemuksia asuinalueesta ja erilaisista kehittämistä kaipaavista alueista. Lapsivaikutusten arviointiin liittyen mielenkiintoiseksi osoittautuu alueen turvallisuutta koskeva kysymys, jonka mukaan erityisesti kauppojen ja tulevan Sammontalon vieressä sijaitsevan Sammontorin alue koetaan pelottavana ja epämielilyttävänä. Oheisessa kuvassa on ote kyselystä tehdystä tiivistelmästä ja se kattaa

kaikenikäiset kyselyyn vastanneet. Kyselyssä olevat alle 17-vuotiaiden vastaukset tukevat kuitenkin koko aineistoa ja nuorten kokemus epämiellyttävistä paikoista on yhtenevä muiden kanssa.

Sammontalon rakentuminen alueelle vaikuttaa nuorilta tulleen palautteen perusteella positiivisesti siihen, millä tavoin he haluavat viettää aikaa tulevaisuudessa erityisesti Sammontalon alueella. Ihmisten kokoontuminen Sammontalon tuntumaan vaikuttaa siihen, että alueen sosiaalinen kontrolli ja koettu turvallisuus vahvistuvat ja yleinen viihtyvyys paranee. Sen sijaan nuorisopalvelujen ja kirjaston lähteminen pois nykyisistä tiloistaan Sammontorilta vaikuttavat varmasti siihen, että entuudestaan tyhjenevät tilat jättävät ne alttiiksi väärinkäytöksille ja häiriökäyttäytymiselle. Sammontorin läheinen sijainti Sammontalon kanssa vaikuttavat varmasti lasten kokemukseen omasta elinympäristöstä ja heidän käyttämiinsä kulkureitteihin.

Kuva 8 Yläkoululainen nuori kannustaa rakentamaan Sammontorin uudestaan, jotta alue näyttäisi paremmalta.

Yhdyskuntasuunnittelun seuran julkaisuun vuonna 2009 kirjoittamassaan artikkelissa ([yks2009-2_kyttayms.pdf](#) ([yys.fi](#)), viitattu 13.1.2022) Marketta Kyttä, Anna Broberg ja Maarit Kahila tarkastelevat lasten liikkumista ja terveyttä edistävää urbaania ympäristöä. Kirjoituksessaan he kiinnittävän huomiota elinympäristön koettuun turvattomuuteen, joka on yksi keskeisimpiä lasten liikkumista haittaavia tekijöitä ja joka vaikuttaa Sammonlahden tapauksessa myös siihen, millä tavoin tilat tulevat käytetyiksi lasten omalla ajalla. Kytän, Brobergin ja Kahilan mukaan lasten omat että heidän vanhempiensa kokemukset ympäristön turvattomuudesta saattavat estää lasten liikkumista, vaikka varsinaista tilastollista näyttöä ympäristön objektiivisesta turvattomuudesta ei olisikaan. He toteavat, että alueen turvattomaksi kokemiseen vaikuttavat erityisesti kokemus liikenteen turvattomuudesta ja sosiaalisesta turvattomuudesta, johon kuuluvat erityisesti ns. stranger danger -ilmiöön kuuluvat, eli pelko vieraista ihmisistä. Sammonlahden alueella kysymys on lähiöohjelman verkkokyselyn perusteella erityisesti alueella nimenomaan tästä: asukkaat kokevat alueella liikkuvat epämääräiset ihmiset uhkana, jonka vuoksi Sammontalon ja Sammonlahden alueen osalta pelottavien paikkojen välttely voi johtaa pidempiin reittivalintoihin tai kotiin jäämiseen, jolloin ajatus Sammontalosta yhteisön sykkivänä sydämenä ei pääse toteutumaan kaikilla.

Lapsivaikutusten arviointi tukee aineistoltaan kuitenkin asemakaavaselostuksessa olevaa väitettä siitä, että Sammonlahden alueen ympäristön laadun ja ilmeen parantuminen lisäävät koko Länsialueen vetovoimaisuutta. Alueen jatkosuunnittelussa tuleekin kiinnittää huomiota lapsilta tulleen palautteen perusteella erityisesti Sammontorin alueen kehittämiseen.

Liikenne

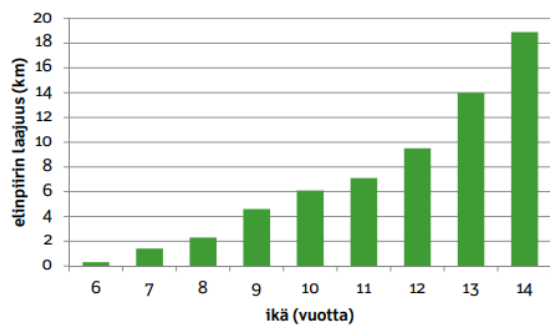
Hyvät yhteydet tukevat lapsen itsenäistä kasvua

Sammontalosta on kaavailtu alueen sykkivää sydäntä, joka tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden jäädä viettämään aikaa ja hengaillemaan kavereiden kanssa myös koulupäivän jälkeen. Hyvillä ja turvallisilla liikenneyhteyksillä ja välineiden säilyttämisympäristöllä on siten vaikutusta myös siihen,

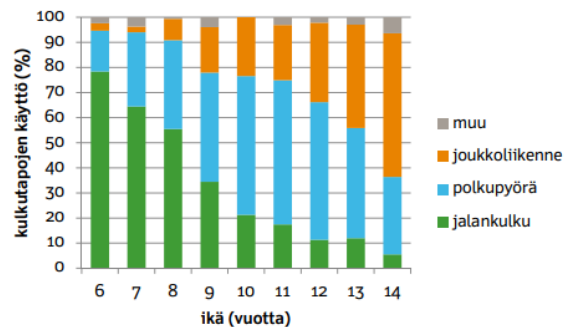
millä tavoin nuorten onnistuu hyödyntää talon eri mahdollisuuksia osana omaa elämäänsä – ja siten tukea myös omaa kasvuaan aikuiseksi.

Aino Leskinen tarkastelee Aalto-yliopistoon tekemässään diplomityössään *Kaupunki lasten kokemana* (2015) lahtelaisten lasten kokemuksia jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä. Leskinen toteaa, että ”ympäristö ja yhteiskunta muokkaavat lapsen kasvua sosiaalisesti ja yksilölliseksi kansalaiseksi. Fyysinen ympäristö, jossa lapsi kasvaa ja kehittyy, vaikuttaa mm. lapsen luonteeseen, terveyteen, itsenäisyyteen, fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä onnellisuuteen.” (<https://www.lahti.fi/tiedostot/leskinen-aino-2015-kaupunki-lasten-kokemana-lahtelaisten-lasten-kokemuksia-jalankulku-joukkoliikenne-ja-autovyohyhykkeilta/>, viitattu 13.1.2022) Hän nostaa esiin Marketta Kytän väitöskirjan, jossa määritellään lapsiystävällisen ympäristön keskeisiksi tekijöiksi lasten itsenäisen liikkumisen mahdollisuudet omassa lähiympäristössään sekä lasten ympäristöstä löytämät toimintamahdollisuudet, eli tarjoumat (Kytä 2003).

Lapsiystävällistä ympäristöä on mielenkiintoista tarkastella Sammontalosta toteutettavaa lapsivaikutusten arviointia vasten, sillä se antaa käsityksen siitä, millä tavoin lapset voivat hyödyntää Sammontaloon tulevia tarjoumia. Yhtenä tekijänä tarjoumien toteutumisessa on kaupunkirakenteen tiiviys, joka ”antaa lapsille mahdollisuuksia tavata kavereita ja löytää toimintamahdollisuuksia kodin lähiympäristöstä. Lyhyet välimatkat vähentävät autoriippuvuutta ja samalla lasten riippuvuutta aikuisista, kun lapset voivat kulkea kouluun ja harrastuksiin itsenäisesti” (Leskinen 2015, Kytä 2003).

Kuva 43. Lasten itsenäisen elinpiiriin laajuus keskimäärin.

Kuva 44. Lasten pisimpien itsenäisesti tekemien matkojen kulkutapajakauma iän mukaan.

Kuva 9 Lasten kasvaessa heidän elinpiirinsä laajenee.

Liikenneviraston vuonna 2012 julkaisemassa henkilöliikennetutkimuksessa (Ir 2012 henkilöliikennetutkimus web.pdf (vayla.fi), viitattu 12.1.2022) on selvitetty kuusi vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien lasten itsenäisen elinpiiriin, eli ilman aikuista tapahtuvan liikkumisen, laajuutta. Tutkimuksessa havaittiin, että elinpiiri laajenee iän karttuessa vuosi vuodelta ja tutkimuksen tulokset tukevat sitä ajatusta, että lasten asuinpaikasta riippumatta Sammontalon palvelut pystyvät palvelemaan lapsia ja nuoria etenkin, kun lapset kasvavat ja itsenäisen liikkumisen elinpiiri laajenee. Lasten kasvaminen ja maailman avautuminen näkyy myös lasten kertoman sadun alussa, jossa toukka kasvaa perhoseksi ja jonka jälkeen seikkailu avautuu.

”Olipa kerran pieni toukka sillä oli ystäviä. Sitten se näki yhden ihmisen, joka talutti ponia eräänä päivänä se halusi perhoseksi ja muuttui perhoseksi sitten muurahaiset jahtasivat ja sitten se pääsi tutustumaan maailmaan.”

Asemakaavaluonnos tuo lasten liikkumiseen parannuksia erityisesti Sammontalon läheisyydessä. Kaavaluonnoksen selostuksessa todetaan, että alueen kulkureitteihin yhteyksiin on tulossa monin

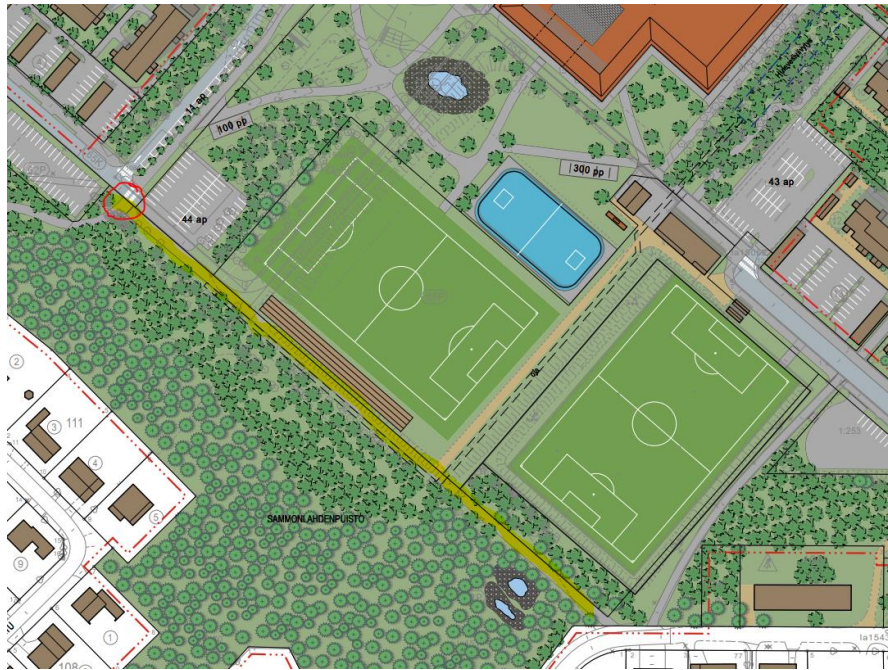
paikoin parannuksia ja ne tukevat lasten turvallisia koulureittejä ja mahdollisuuksia hyödyntää koulua tulevaisuudessa. Ulkoilureitit säilyvät alueella pääosin ennallaan samalla kun alueen kevyen liikenteen yhteyksiä parannetaan.

Liikenneviraston toteuttamassa tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota myös joukkoliikenteen käytön lisääntymiseen lapsen kasvaessa ja myös lapsivaikutusten arvioinnin aikana oppilailta tuli erillisiä toiveita hyvistä joukkoliikenneyhteyksistä koululle. Hyvät linja-autoyhteydet ovat siten tärkeitä nuorille ja ne mahdollistavat monipuolisen liikkumisen eri vuoden- ja vuorokaudenaikoina. Sammontalon asemakaavaluonnoksessa tähän kiinnitetään huomiota ja siellä todetaan, että alueelle rakennetaan turvalliset kevyen- ja saattoliikenteen verkostot, jotta vältetään liikenneuhkilta ja liikenne on kaikkien kulkumuotojen osalta turvallista ja sujuvaa. Suunnittelun periaatteena on, etteivät ajoneuvo- ja kevyt liikenne risteä keskenään.

Lasten itsenäinen liikkuminen tapahtuu myös koulun lähialueella koulupäivän aikana ja sen jälkeen. Lähellä sijaitsevat kaupat olivat koululaisille tärkeitä ja niiden merkitys korostui myös siinä, että kaupoista ostettavien elintarvikkeiden voimin oppilaat jaksavat jäädä alueelle myös hengaillemaan. Oppilaat toivat esiin sen, että he etsivät usein nopeimman reitin kaupoille, joka houkuttaa helposti ylittämään myös tien paikasta, jossa ei välttämättä ole merkittyä suojatietä. Erityisesti kauppojen edessä oleva Sammonlahdenkatu on houkutteleva ylityspaikka ja koululla tapahtuneen lapsivaikutusten arvioinnin aikana myös paikalliset ylittivät tien risteysalueen kohdalta. Alueen valaistukseen ja liikenneturvallisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota tulevaisuudessa.

Mopoilu on tärkeä osa nuorten elämää

Lasten ja aikuisten tavat katsoa maailmaa eroavat toisistaan. Näiden kahden maailman törmäystä voi tarkastella yleisesti rakennetussa ympäristössä esimerkiksi portaiden kautta, jotka tarjoavat aikuiselle mahdollisuuden siirtyä tasolta toiselle. Lapselle samat portaat voivat tarjota paikan muiden ihmisten tarkkailuun, leikkiin tai skeittaamiseen. Aita näyttäytyy aikuiselle kahta eri käyttötarkoitukseen tarkoitettua tilaa rajaavana elementtinä. Lapselle aita voi puolestaan tarjota paikan kiipeilyä ja tasapainoilua varten tai näyttäytyä itsenäistä liikkumista rajaavana fyysisenä esteenä tai näköesteenä. Aikuisille puut tarjoavat varjoa, ruokaa, yksityisyyttä tai äänen eristystä. Lapselle puut voivat tarjota rauhallisia ja rajattuja tiloja leikkimistä varten, kiipeilypaikkoja tai piilopaikkoja. Lapset haluavat olla vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja toistensa kanssa. Aikuiset usein suunnittelevat ympäristöä lasten näkökulman erilaisuutta huomioimatta. Lapset kuitenkin väistämättä käyttävät kaupunkitilaa luovasti omiin tarpeisiinsa soveltaen. (Freeman & Tranter 2011, 32)

Kuva 10 Jalkapallokenttien lounaispuolelle jäävä kevyen liikenteen väylä näyttäytyy potentiaalisena moposuorana.

Lapsivaikutusten arviointia tehdessä ilmeni nopeasti, että lapsilla on tarve ottaa tila omia tarpeita varten haltuun ja tämä näkyy Sammontalon aineistossa esimerkiksi erilaisissa kulkuvälineissä ja niiden käyttötavoissa. Lappeenrannassa on keskusteltu pitkään moposuoran sijoittamisesta kaupunkiin ja nuorten toive näkyy myös arvioinnin aineistossa. Lapset ja nuoret ehdottivat moposuoraa lyhyillekin suorille koulun läheisyyteen ja tunnistivat myös paikkoja, jotka ovat potentiaalisia mopoilun harrastamiseen. Asemakaavaselostuksessa mainitaan, että jalkapallokenttien lounaispuolelle on osoitettu entisen polun kohdalle kokonaan uusi kevyen liikenteen väylä (kuvassa keltaisella), joka palvelee myös ulkoilukäyttöä ja täydentää siltä osin ulkoilureitistöä. Tämä suora näyttäytyi lasten ja nuorten ajatuksissa potentiaalisena moposuorana, mutta nuoret tunnistivat sen samalla myös mahdolliseksi vaaranpaikaksi. Uusi kevyen liikenteen väylä risteää toisen polun kanssa (kuvassa merkitty punaisella ympyrällä) ja se muodostaa vaarallisen risteyksen siinä tapauksessa, jossa kevyen liikenteen väylää hyödynnetään suurilla nopeuksilla – koululle alamäkeen viettävää polkua pitkin saapuva ei välttämättä ehdi reagoida ja väistää uutta väylää pitkin kiitävää ajoneuvon haltijaa. Risteyksen toteuttamisessa kannattaa kiinnittää huomiota suunnittelusta poikkeaviin alueen käyttötapoihin ja alueen toimijoiden on hyvä pohtia, millä tavoin mahdollisiin lieveilmiöihin voitaisiin puuttua.

Mopoharrastus nousi aineistossa esiin myös mopojen huoltoon ja säilyttämiseen liittyvien asioiden näkökulmasta. Mopoiluharrastukseen kuuluu pitkälti myös ajoneuvon huoltoa, tuunaamista ja muiden harrastajien kanssa toimimista. Nuoret toivoivatkin, että nuorisotilojen yhteydessä olisi mahdollista järjestää mopon huoltoon liittyviä toimenpiteitä ammattimaisen aikuisen tai muun vastaavan ohjauksessa. Lappeenrannassa vastaavia kokeiluja on tehty aiemmin esimerkiksi Lauritsalan nuorisotiloilla (Nuorille oma mopopaja Lauritsalatalon alakertaan – mopoja pääsee huoltamaan tiistaisin ja keskiviikkoisin - ePressi, viitattu 13.1.2022) ja vastaavaa voisi harkita toteutettavan myös Sammontalon uusissa tiloissa.

Kulkuneuvojen säilyttäminen huolettaa lapsia ja nuoria

Toinen mopoilun – ja samalla myös polkupyöräilyn - yhteydessä esiin noussut asia koski ajoneuvojen säilyttämiseen liittyvää kokemusta alueen turvallisuudesta. Alue koetaan turvattomana, nuorilla on

kouluasteesta riippumatta kokemuksia kulkuneuvoihin kohdistuneesta ilkeilyllä, ja he pelkäävät pyörille ja mopoille tapahtuvan jotain sinä aikana, kun he ovat koulussa tai viettämässä aikaa kavereiden kanssa.

Oppilaiden käyttämien liikennevälineiden osalta oppilaat pitivät todella tärkeänä, että alueelle pysäköitävät polkupyörät, mopot ja muut liikkumisvälineet olisi mahdollista pysäköidä hyvin valaistulle ja näkyvälle paikalle, jotta niihin kohdistuvat ilkeilyt ja varkaudet vähenisivät. Oppilaat kokivat, että esimerkiksi lähelle urheilukenttiä sijoitetut polkupyöräpaikat ovat liian kaukana oppilaitoksesta opintojen aikana ja puiden varjostamalla alueella ne ovat sopivasti suojassa varkaiden viettäviksi. Ilmiön olemassaolo tiedostettiin hyvin erityisesti yläkoulujen kanssa käytävissä keskusteluissa, mutta myös alakoulun oppilaat toivat vastaavia ajatuksia esiin.

Lähes poikkeuksetta nuoret olivat sijoittamassa kulkuneuvojaan koulun ja sen ikkunoiden välittömään läheisyyteen, ja kaikilla oli keskeisenä perusteena sama: näköyhteyden säilyttäminen kulkuvälineeseen on tärkeää alueella tapahtuvien polkupyörävarkauksien takia. Esimerkiksi nuorten toteuttamissa piha-alueitaideoissa kuvissa polkupyöräparkit ovat merkitty samaan paikkaan Sammontalon luoteiskulmaan, ja kuvan vasemmassa suunnitelmassa nuoret olivat korostaneet erityisesti vielä videovalvonnan tarvetta säilytyksen turvaamiseksi. Vastaava ilmiö toistui myös nuorten muistiinpanoina jättämissään paperisissa versioissa.

Lähteet:

Allianssi. (2020) Nuorisotyön ammattieettisen ohjeet. Noudettu osoitteesta [Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet - Allianssi](#)

Annunen, Heli, Vähäkangas Jasmin. (2014). Lapsen ääni kuuluviin! – Sadutus-projekti Peurankadun päiväkotiin. Noudettu osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82259/Annunen_Heli_Vahakangas_Jasmin.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Epressi. Nuorille oma mopopaja Lauritsalatalon alakertaan – mopoja pääsee huoltamaan tiistaisin ja keskiviikkoisin. Noudettu osoitteesta [Nuorille oma mopopaja Lauritsalatalon alakertaan – mopoja pääsee huoltamaan tiistaisin ja keskiviikkoisin - ePressi](#)

Finlex. (2016). Noudettu osoitteesta [Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Freeman, C. & Tranter, P. (2011): Children and their urban environment: Changing worlds. 265 s. Earthscan, London / Washington DC

Karlsson, Liisa. (2005) Sadutus – Avain osallistavaan toimintakulttuuriin.

Kiisto, E. & Krusius, E. 2004. Sadutus tuo lapsen äänen ja tiedot kuuluviin

Kyttä, Marketta yms. (2009). Lasten liikkumista ja terveyttä edistävä urbaani ympäristö. Noudettu osoitteesta http://www.yks2009-2_kyttayms.pdf

Lasten Parlamentti. Lasten parlamentin lausunto länsialueen palveluverkkouudistuksesta 17.2.2016

Leskinen, Aino. (2015). Kaupunki lasten kokemana: lahtelaisten lasten kokemuksia jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä. Aalto-yliopisto, arkkitehtuurin laitos. Noudettu osoitteesta <https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/20234>

Rauhankasvatusinstituutti. Sadutus. Noudettu osoitteesta <https://maailmankoulu.fi/sadutus/>

Taskinen, Sirpa. (2006) Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioiminen. Noudettu osoitteesta <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201204193877>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021), Lapsivaikutusten arviointi. Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/lapsen-oikeudet-lahtokohtana/lapsivaikutusten-arviointi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2019) Osallisuus. Noudettu osoitteesta [Osallisuus - THL](#)

Wikipedia (9.1.2019). Sadutus. Noudettu osoitteesta <https://fi.wikipedia.org/wiki/Sadutus>